

10

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ
ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО
ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS
DOCUMENTARY FILM FESTIVAL

DOCU
DAYS
UA

фестивальний гід
festival guide

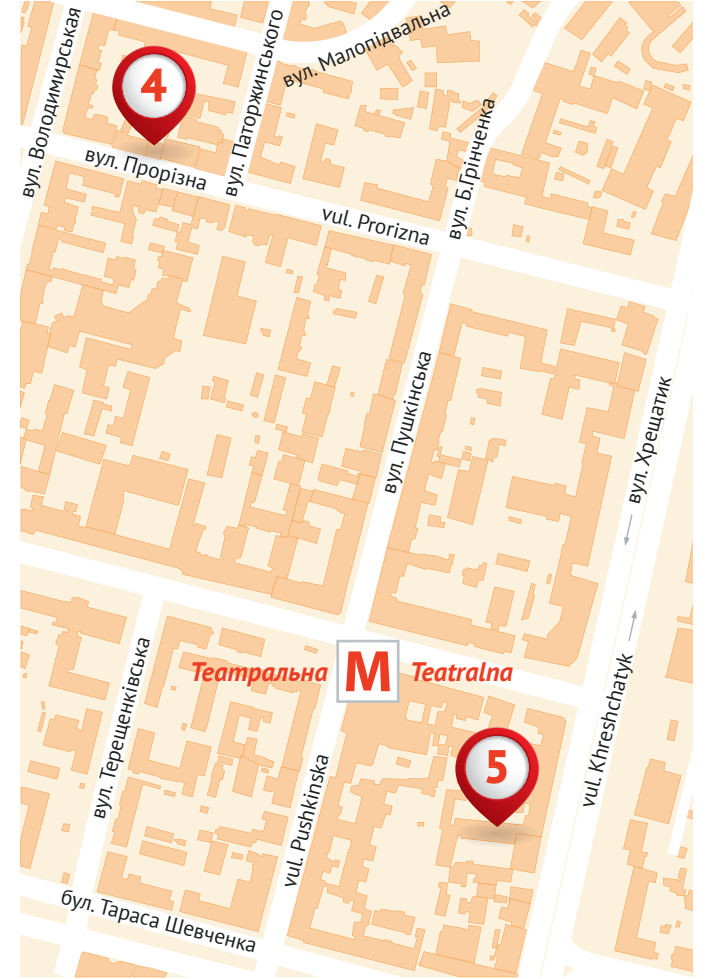
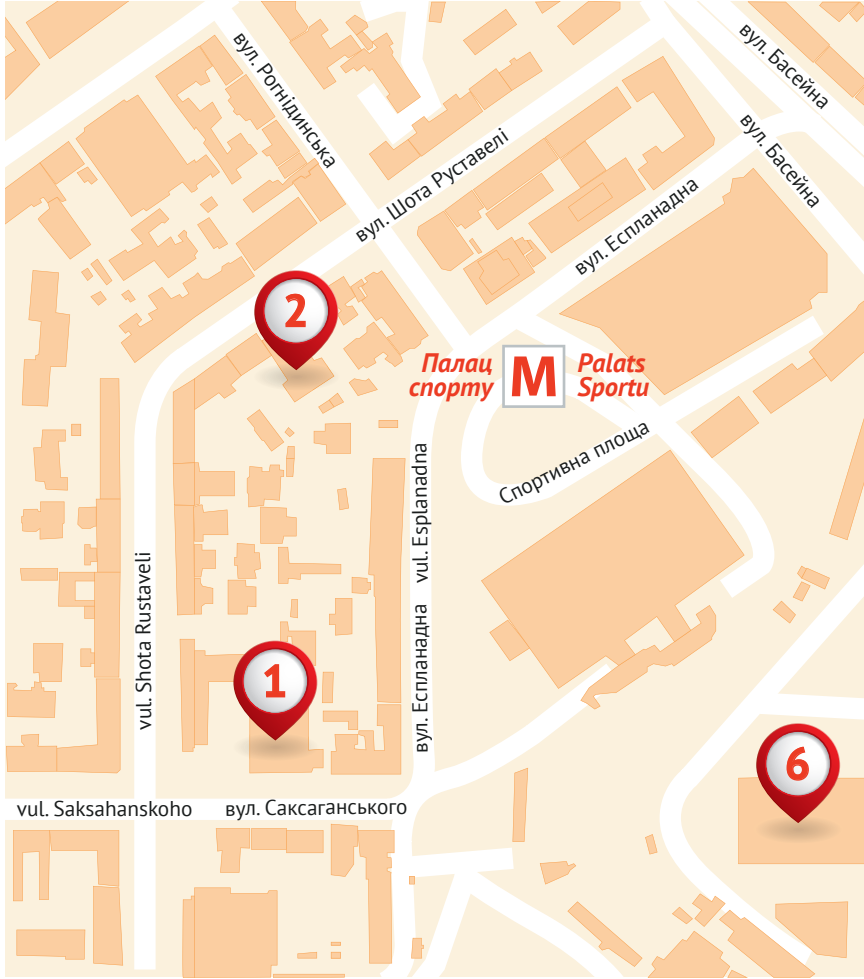
22-28
03/13

ВХІД ВІЛЬНИЙ!

БУДИНОК КІНО вул. Саксаганського, 6
КІНОПАНОРАМА вул. Шота Руставелі, 19

CINEMA HOUSE vul. Saksahanskoho, 6
KINOPANORAMA vul. Shota Rustaveli, 19

www.docudays.org.ua

ФЕСТИВАЛЬНІ ЛОКАЦІЇ

Кінотеатри

- 1 **Будинок кіно**
вул. Саксаганського, 6
- 2 **«Кінопанорама»**
вул. Шота Руставелі, 19

Гостьовий відділ

- 1 **Будинок кіно (другий поверх, біля Синьої зали)**
Години роботи:
П'ятниця, 22 березня: 15:00 - 21:00
Субота, 23 березня – вівторок, 26 березня: 12:00 - 21:00
Середа, 27 березня: 12:00 - 19:00
Четвер, 28 березня: 15:00 - 18:00

Клуб фестивалю

- 5 **Арт-клуб «44»** / вул. Хрещатик, 44б
Години роботи:
Неділя – четвер: 11:00 - 02:00, п'ятниця – субота: 11:00 - 04:00

Відкриття фестивалю

- 1 **ЦЕРЕМОНІЯ**
Будинок кіно (Мала зала, третій поверх)
П'ЯТНИЦЯ, 22 БЕРЕЗНЯ, 19:00
- 3 **ПРИЙОМ**
Арт-простір «Мин» / вул. Дегтярівська, 5
Вхід тільки за запрошеннями
П'ЯТНИЦЯ, 22 БЕРЕЗНЯ, 22:00

Закриття фестивалю

- 1 **ЦЕРЕМОНІЯ**
Будинок кіно (Червона зала, третій поверх)
СЕРЕДА, 27 БЕРЕЗНЯ, 19:00
- 3 **АФТЕПАТІ**
Арт-простір «Мин» / вул. Дегтярівська, 5
Вхід тільки за запрошеннями
СЕРЕДА, 27 БЕРЕЗНЯ, 20:30

Відеотека

- 1 **Будинок кіно (Малий зал)**
Вхід тільки за акредитацією
Години роботи:
23 – 27 березня, 11:00 - 19:00

Готель

- 6 **«Русь»** / вул. Госпітальна, 4
+38 044 256 40 00

Галерея «Камера»

- 4 вул. Прорізна, 22

FESTIVAL VENUES

Cinemas

- 1 **Cinema House**
вул. Saksahanskoho, 6
- 2 **'Kinopanorama'**
вул. Shota Rustaveli, 19

Guest Desk

- 1 **Cinema House (second floor, near the Blue Hall)**
Opening Hours:
Friday 22 March: 15:00 - 21:00
Saturday 23 March – Tuesday 26 March: 12:00 - 21:00
Wednesday 27 March: 12:00 - 19:00
Thursday 28 March: 15:00 - 18:00

Festival Club

- 5 **Art Club 44** / вул. Khreshchatyk, 44b
Regular opening hours:
Sunday – Thursday 11:00 - 02:00, Friday – Saturday 11:00 - 04:00

Festival Opening

- 1 **CEREMONY**
Cinema House (Red Hall, third floor)
FRIDAY 22 MARCH 19:00
- 3 **RECEPTION**
Art Space 'Myn' / вул. Dehtiarivska, 5
By invitations only
FRIDAY 22 MARCH 22:00

Festival Closing

- 1 **CEREMONY**
Cinema House (Red Hall, third floor)
WEDNESDAY 27 MARCH 19:00
- 3 **AFTER PARTY**
Art Space 'Myn' / вул. Dehtiarivska, 5
By invitations only
WEDNESDAY 27 MARCH 20:30

Video Library

- 1 **Cinema House (The Small Hall)**
Accredited guests only
Opening Hours:
23 – 27 March: 11:00 - 19:00

Hotel

- 6 **'Rus'** / вул. Hospitalna, 4
+38 044 256 40 00

'Camera' Gallery

- 4 вул. Prorizna, 22

Анімаційний конкурс

Docudays UA вже вдруге проводить конкурс на створення найкращого анімаційного ролика. Завдання цього року – втілити тему фестивалю – «Вибір є!»
Переможців обирають глядачі, що до 12.00 27 березня віддадуть свої голоси за найкращий ролик на vimeo.com/docudaysua, а також Оргкомітет фестивалю.

Автора ролика, що найбільше сподобається Оргкомітету, буде запрошено до співпраці над рекламними роликами до наступного Міжнародного фестивалю анімаційних фільмів «КРОК» – цьогорічного партнера конкурсу.
Спеціальні призи для переможців підготував партнер Docudays UA – книгарня «Чулан».

DOCU/КЛАС

23-27.03 / «Кінопанорама» / Мала зала / 12:00

Унікальна для українських кінематографістів можливість дізнатися таємниці створення та успішного просування документальних фільмів від професіоналів світового масштабу. Після дев'яти уроків майстерні Docudays UA більше ніщо не зможе втримати вас від зйомок власного фільму!

Де знайти фінансування для свого проекту? Як створити фільм обмеженими засобами і за екстремальних обставин? Як відшукати шлях до свого глядача? Слухачі наших майстер-класів більше не ставитимуть таких запитань – вони на них відповідатимуть!
Координатор - Оксана Карпович

Детальніше про лекторів майстерні – див. стор. 10-14

DOCU/ВИСТАВКИ

ФОТОВИСТАВКА АНДРІЯ МАТРОСОВА «НУЛЬОВІ»

Південна Україна ранніх 2000-х років у фотографіях

23-27.03 / Будинок кіно / Хол третього поверху

Андрій умів точно бачити іронію й сюрреалізм у цілком звичних ситуаціях. Купання червоного коня у Чорному морі й купання курортників-«дикунів» у калюжі з лікувальною ропою; авто, перероблене на віз; село в степу, назву якого вже неможливо розібрати на вицілому дорожовказі – це все маленькі деталі, що зображують Південну Україну початку 2000-х. Андрій знімав дуже цікавий час переходу від старого радянського ладу до новітнього. Разом із усіма херсонцями на його фото він чекав нових часів з оптимізмом. Певно, це найбільш приваблива риса усіх мешканців Півдня. Дивись на знімок – і відчуваеш безмежно добру людину з фотоапаратом.

Він був люблячим, добрим, оптимістичним в усьому, що робив. Останні роки життя Андрій був продюсером фестивалю Docudays UA.

І саме завдяки його зусиллям фестиваль зміцнів, став помітним на міжнародній мапі документальних подій. Андрій був і лишається для нас взірцем. До десятої річниці фестивалю Docudays UA ми підготували виставку вибраних цифрових світлин Андрія Матросова.

Запрошуємо на відкриття фотовиставки 23 березня о 17.00 в холі третього поверху Будинку кіно.

ФОТОВИСТАВКА РОМАНА БОНДАРЧУКА «РОМСЬКИЙ АЛЬБОМ»

23-30.03 / Галерея «Камера»

Фотовиставка «Ромський альбом» – результат кіноекспедиції Романа Бондарчука таборами Закарпаття. 30 світлин про будні українських ромів Ужгорода, Мукачевого, Берегового й Перечина. Більшість мешканців ромських нетрів безграмотні, не мають освіти й документів. Утім, автор говорить про ромський табір як про спосіб подивитися збоку на самих себе і на всю сучасну Україну.
Запрошуємо на відкриття виставки 23 березня о 19.00.

DOCU/ВЕЧІРКИ

Dakh Daughters Band – фрік-кабаре 22.03 / Арт-простір «Мин» / 22:00

Тільки за запрошеннями
Новий проект театру ДАХ. Сім граційних дівчат – різноголосих сирен, п'ятнадцять музичних інструментів. Бурхливе подолання меж різних стилів і об'єднання їх у неочікувані саунд-колажі, створені в результаті спільної роботи семи індивідуумів із таким різножанровим досвідом у своїй музичній біографії (Ніна Гаренецька – гурт «ДахаБраха», Руслана Хазіпова – гурт «Перкалаба», Таня Гаврилюк – сольний проект «ТаняТаня», Соломія Мельник – проекти «Потужні дівчата» і «Soloma project», Анна Нікітіна – проект «Кабаре-шансон», Наталія Галаневич і Zo – «BiZoN»). Секрет об'єднаної енергії таких різножанрових і неординарних особистостей в одному гурті – це театр, адже всі семеро дівчат передусім акторки. Кожна

музична композиція Dakh Daughters Band – міні-вистава.
Якщо у вас немає запрошення на вечір-ку-відкриття, не засмучуйтесь – вже 9 квітня дівчата повторять свій виступ для всіх охочих (*докладніше: facebook.com/DakhDaughters*).

Ігор Горін та Чілібомберс 23.03 / Арт-клуб «44» / 22:00

Славетні музиканти рано чи пізно потрапляють в кіно. Ігор Горін – легенда музичного руху півдня України 90-х. Його музика пройшла звивистий шлях від рокабілі до жанру, який зараз не піддається визначенню. Одні критики називають його музику «пост-панком», інші – «арт-шансоном». Хай там як, це справжня поезія вулиць, сповнена пристрастей, пацанських пригод і почуттів. На його концертах можна побачити як справжніх поетів у плащах і окулярах, так і героїв пісень – Арсена, Валеру, Ріту, Зіну. Сам про себе поет пише просто: «Я - лудший!»
Виступ Ігоря Горіна та Чілібомберс ілюструватиметься кадрами з фільму «Поет серед людей» режисера Романа Бондарчука та продюсера Дар'ї Аверченко.

Закриття Docudays UA

Національний центр Олександра Довженка та Docudays UA представляють: закриття фестивалю Docudays UA в рамках проекту «КОЛО ДЗИГИ» – прем'єрний показ відреставрованої версії фільму Дзиги Вертова «Одинадцятий» (1928, Українська РСР, 42') у музичному супроводі Антона Байбакова. 27.03 / Арт-простір «Мин» / 21:30

«Одинадцятий» – змонтована з кадрів радянської кінохроніки 1920-х років документальна стрічка, що розповідає про будівництво соціалізму в Українській РСР. Це перший фільм, знятий Вертовим в Україні. Одинадцятий рік радянської влади – період індустріалізації, зведення Дніпровської ГЕС та інших промислових гігантів. Режисер вирішив обійтися без «крутих дат», щоб уникнути зайвого галасу та офіційних урочистостей. Камера фокусується тільки на головному – на

праці, невтомному будівництві нової соціалістичної дійсності в УРСР.
Музичний супровід до фільму створено українським композитором Антоном Байбаковим. Він пише музику з 1998-го. Незалежний виконавець, що співпрацює з відомими українськими музичними гуртами (ДахаБраха, Катя Chilly). У 2011 році отримав дві нагороди за найкращу звукову доріжку на Міжнародному кінофестивалі на Ібіці в Іспанії («Не скажу», реж. Ігор Копилов) та кінофестивалі «Відкрита ніч» в Україні («Гойдалка», реж. Сергій Мироненко).
«КОЛО ДЗИГИ» – програма популяризації українського кінематографа, започаткована Національним центром Олександра Довженка 2011 року. В її рамках щодва місяці відбуваються музичні кіноперформанси – покази німого авангардного кіно в живому супроводі сучасної музики.

Animation contest

For the second time Docudays UA is holding a contest to create the best animated video clip. This year's task is to embody the festival's theme: 'There Is a Choice'.
The winners will be determined by the viewers, who will cast their votes until 12pm on March 27 for the best video at vimeo.com/docudaysua, and by the festival's

Organizing Committee.
The creator of the video chosen by the organizing committee will be invited to work on promo spots for the 2013 KROK International Animated Film Festival, the contest's partner this year.
Special prizes for the winners are provided by Docudays UA's partner, the Chulan bookstore.

DOCU/CLASS

23-27.03 / 'Kinopanorama' / The Small Hall / 12:00

This is a unique opportunity for Ukrainian filmmakers to find out the secrets of creating and promoting documentary films from world-renowned professionals. After attending nine lessons at the Docudays UA workshop, there will be nothing to keep you from making your own film!

Where can you find the financing for your project? How can you create a film with limited resources and under extreme conditions? How can you find the way to your viewer? Students of our workshops will not ask such questions anymore – they will answer them!
Coordinator - Oksana Karpovych

More about the workshop lecturers – see pages 10-14

DOCU/EXHIBITIONS

ANDRIY MATROSOV'S PHOTO EXHIBITION, THE NOUGHTIES

Southern Ukraine of the early 2000s in photos 23-27.03 / Cinema House / Hall on the Third Floor

Andriy could clearly perceive irony and surrealism in normal everyday situations. A red horse bathing in the Black Sea, and wild-camping vacationers bathing in a puddle with 'therapeutic' mud; a car transformed into a carriage; a village in the steppe, the name of which cannot be made out on the worn-out signpost – all of these are small details that present Southern Ukraine at the beginning of the new century. Andriy took pictures of a very interesting transition from the old Soviet ways to the new ones. Together with all the people of Kherson in his photos, he was awaiting the new times with optimism. This is probably the most attractive characteristic of all Southern people. You look at the picture, and you see a boundlessly kind person with a photo-camera. He was caring, kind and optimistic in everything he did. During the last years of his life, Andriy was the producer of the Docudays UA festival. And it was thanks to his efforts

that the festival grew stronger and became noteworthy on the international map of documentary events. Andriy was and still is an example for all of us. For the tenth anniversary of the Docudays UA festival, we've prepared an exhibition of selected digital photos by Andriy Matrosov. **We invite you to the opening of the photo exhibition on March 23, at 5 pm, in the hall on the third floor of the Cinema House.**

PHOTO EXHIBITION OF ROMAN BONDARCHUK THE ROMA ALBUM

23-30.03 / 'Camera' Gallery

The photo exhibition *The Roma Album* is a result of Roman Bondarchuk's film expedition through Roma camps in Trans-Carpathia. 30 photos about the everyday life of Ukrainian Roma from Uzhhorod, Mukacheve, Berehove and Perechyn. Most inhabitants of Roma slums are illiterate, and have no education or documents. Yet the author presents the Roma camps as a way to look at ourselves and all of present-day Ukraine from a new angle.
You are invited to the exhibition's opening on March 23, at 7 pm.

DOCU/PARTIES

Freak cabaret Dakh Daughters Band 22.03 / Art Space 'Myn' / 22:00

By invitation only

The new project of DAKH theater. Seven gracious girls, diverse-voiced sirens, and fifteen musical instruments. They storm over the borders between styles, and merge them into startling sound-collages that are created as the result of the teamwork of seven individuals who have worked in a wide range of music genres (Nina Harnetska of the DakhBrakha band, Ruslana Khazipova of Perkalaba, Tania Havryliuk of the TaniaTania solo project, Solomiya Melnyk of Potuzhni Divchata and the Soloma Project, Anna Nikitina of Cabaret Chançon, Natalia Halanevych and Zo from BiZoN). The secret to unifying the energy of such multi-dimensional and extraordinary personalities in one band is the theater, since all the girls in this project are actresses above all. Each composition by the Dakh Daughters Band is a mini-play.
If you're not invited for the Opening party, don't be upset – on April 9 the girls will be performing again (*more info: facebook.com/DakhDaughters*).

Igor Gorin & Chilibombers 23.03 / Art Club 44 / 22:00

All the legendary musicians sooner or later get into films. Igor Gorin is a legend of the 90s music movement in Southern Ukraine. His music has gone through a winding path from rockabilly to an undetermined genre. Some critics call his music 'post-punk', the others say it is 'art-chanson'. Either way his music is a genuine poetry of the streets, full of passions, boyish adventures and feelings. At his concerts you can find both real poets wearing coats and glasses, and the characters of his songs: Arsen, Valiera, Rita, Zina. The poet simply writes about himself: 'I'm da best!'
The performance by Igor Gorin and Chilibombers will be accompanied by excerpts from the film *Poet on the Run*, directed by Roman Bondarchuk and produced by Dar'ya Averchenko.

Closing of Docudays UA

The Oleksandr Dovzhenko National Centre, together with Docudays UA, presents the closing film of the Docudays UA International Human Rights Documentary Film Festival; as part of the KOLO DZIGI program, the premiere of the restored film The Eleventh Year by Dziga Vertov (1928, Ukrainian SSR, 42') with music by Anton Baibakov. 27.03 / Art Space 'Myn' / 21:30

The Eleventh Year is a documentary based on a Soviet newsreel shot during the 1920s, telling the story of the construction of socialism. It is the first film filmed by Vertov in Ukraine. The eleventh year of Soviet rule was a period of industrialization, as well as the building of DniproHES and other giants of Soviet industry. The director intentionally focused on this non-anniversary year to avoid holiday shows and official government celebrations. The

camera is focused only on the most important thing, which is work – the tireless construction of a new socialist reality in Ukrainian SSR. The music for the film was composed by the Ukrainian composer Anton Baibakov. He has been working since 1998. As an independent musician he works constantly with well-known Ukrainian bands (DakhBrakha, Katya Chilly). In 2011 he won two prizes for best soundtracks at the Ibiza International Film Festival, Spain (*I'm not Telling* by Igor Kopylov) and the Open Night Film Festival, Ukraine (*Hoydalka* by Serhiy Myronenko).
KOLO DZIGI is a program to promote Ukrainian cinema, which was initiated by the Oleksandr Dovzhenko National Centre in 2011. As part of the program, performances (silent avant-garde film screenings accompanied by live contemporary music) are held every two months.

Револіюнер із примусу / *The Reluctant Revolutionary*

Арабська весна – що далі?

Постсоціалістичні суспільства досі намагаються осягнути досвід перетворень, через який вони пройшли після падіння Берлінського муру, оксамитових та кольорових революцій. Питання, які арабські активісти порушують сьогодні, актуальні також для нас. Чому демократія не настає, щойно йде диктатор? Чи можуть права і свободи замінити кусень хліба? Що безпечніше: хаотичні часи змін чи життя за тотального поліцейського контролю? Чи бійки в парламенті справді ефективніші за «сильну руку»? Хіба політика – це не брудна гра для спраглих грошей та влади? Зрештою, що пішло не так?

За кілька місяців після падіння режиму Хосні Мубарака у поліцейському відділку побили відомого єгипетського публіциста. Він вимагав від поліцейського ввічливого ставлення, адже після революції правоохоронці мали стати слугами народу. «Що ти верзеш? – грубо перебив його чоловік у погонах, – революція була в телевізорі».

Такі відповіді повсякчас доводяться чути і героям фільму Петра Льома «Назад на площу»: чи то сільська дівчина, на яку наклали тавро «проститутки» за те, що ночувала на площі під час протестів; чи водій автобуса, в котрого поліцейські відібрали авто, а потім змусили атакувати демонстрантів; чи то хлопець, чийого брата-блогера кинули за ґрати на три роки за нотатки у соцмережах, перепитуючи: «Чому ти протестуєш? Це ж найкраща в Єгипті в'язниця!»

У стрічці «Завтра було краше» туніська режисерка Хінде Бужемаа показує свою країну крізь призму страждань Аїди. Ця, не дуже освічена безпритульна жінка, так само, як і тисячі інших тунісців, потерпає від несправедливості й беззаконня, які після повалення диктатора чомусь нікуди не зникли. Матері-одиначці Аїді набагато важче уникнути приниження в консервативному арабському суспільстві.

Авторів фільму «Революціо-

Поки політики на Сході й Заході пророкують геополітичні та економічні втрати і вигоди, які принесла Арабська весна, а впливові медіа пишуть про загрози й міжнародну безпеку, в українців є чимало причин подивитися на арабські повстання під іншим кутом.

АРАБСЬКА ВЕСНА
24-26.03 / Будинок кіно / Синя зала / 20:00

нер із примусу» Шонові МакАллістеру вдалося зафіксувати початок масових акцій у Ємені, куди фактично не допускали журналістів. Головний герой – туристичний гід Каїс. Він разом із країною проходить шлях перевтілення: від прихильника президента, котрий понад усе боїться втратити стабільність, до революціонера, який спершу просто співчуває невинно загиблим, а згодом сам долучається до протестів на залитих кров'ю вулицях Сани.

Режисери всіх трьох стрічок не дозволили собі гратися з шаблонними термінами, поетично розповідаючи про те, як Арабська весна перетворюється на «осінь», а відтак і «зиму». Замість уніфікованих метафор глядачам запропонували подивитися на справжніх людей, почути їх і спробувати зрозуміти, що пішло не так, а головне – що ж робити далі.

Наталія Гумєнюк,
журналіст-міжнародник

ARAB SPRING
24-26.03 / Cinema House / Blue Hall / 20:00

DOCU
DAYS
UA 5

Arab Spring – what's next?

While politicians and diplomats from the West and East are trying to assess geopolitical challenges that the Arab Spring has posed; and while international media are analyzing the risks to global security; for Ukrainians it's essential to look at the Arab Uprising from a different perspective.

All the post-socialist societies are still reflecting on the transitions they have experienced since the fall of the Berlin Wall, the velvet revolutions in Eastern Europe and the popular uprisings in post-Soviet countries. The questions asked by Arabs today are still relevant for us. Why doesn't democracy come right after the dictator is gone? Can human rights and freedom replace a piece of bread? What brings more security: chaos during the time of change, or totalitarian police surveillance? Isn't politics a dirty game for those thirsty for money and power? Are fights in Parliament more efficient than 'the rule of a strong hand'? And finally, what went wrong?

A few months after the fall of the Hosni Mubarak regime, a well-known Egyptian publicist was beaten up in a police station. He had demanded respectful treatment from the officer, because after the revolution, police officers should have become the people's servants. "What in the world are you raving about?", the official angrily interrupted – "the revolution was only on TV."

The same answers are given to the characters in Petr Lom's film *Back to the Square*: be it a simple village girl, branded a 'prostitute' for sleeping in the square during the protests; or a bus driver, whose vehicle was taken away from him by police officers, who then made him attack the protesters; or a boy whose brother, a blogger, was imprisoned for three years for posting messages on social networks, was mocked with questions like "Why are you protesting? This is the best prison in Egypt!"

In the film *It Was Better Tomorrow*, the Tunisian filmmaker Hinde Boujema shows her country through the prism of Aida's suffering. This homeless woman, without much education, and in the same way as thousands of other Tunisians, suffers from injustice and disregard of the law, which didn't magically disappear after the dictator fell. Aida, as a single mother in the conservative Arab environment, has to endure many hardships and humiliations.

The author of the film *The Reluctant Revolutionary*, Sean McAllister, had the opportunity to capture the very beginning of the mass protests in Yemen, where journalists weren't actually allowed. The main character is a tour guide, Kais. Together with his country he is living through a transformation: from being a supporter of the president, who most of all is afraid to lose stability, to being a revolutionary, who at first is merely sympathetic towards the innocent people that have been killed, but later joins the protests himself in the streets of Sana, overflowing with blood.

The directors of all three films didn't indulge themselves with standard and overused terms while poetically describing how the 'Arab Spring' turned to 'autumn' and later 'winter'. Instead of obvious metaphors, the viewer is offered the chance to see the real people, hear them and try to understand what went wrong, and the main thing – what's next?

Наталія Гумєнюк,
independent journalist
specializing in foreign affairs

ЖИВА БІБЛІОТЕКА

23-27.03 / Будинок кіно / Хол третього поверху / 12:00–17:00

Місце зустрічі – «Жива бібліотека»

Уже вдруге під час фестивалю Docudays UA один із поверхів Будинку кіно стане простором «Живої бібліотеки».

Звичайній бібліотеці читачі обирають і читають книжки на цікаву для них тему – в нашій «Живій бібліотеці» можна обрати людину-«книжку» з цікавим для вас життєвим досвідом і поставити їй різноманітні питання.

Перша «Жива бібліотека» з'явилась 13 років тому в Данії, на музичному фестивалі Roskilde. Її концепцію розробила данська неурядова молодіжна організація «Зупини насильство» (Stop the Violence). Відтоді ця ідея поширилася по всьому світу, була втілена в життя в Україні та кількох десятках країн.

«Книжками» є люди, щодо яких у суспільстві існують певні упередження – зазвичай це представники етнічних, релігійних меншин, ЛГБТ-спільноти (лесбійки, геї, бісексуали і трансгендери), а також люди, що живуть закритими групами (як, наприклад, біженці) або ж є прихильниками непопулярних ідей (приміром, вегани чи анархісти).

Ми організуємо «Живу

бібліотеку» і розшукуємо для неї унікальні «книжки», щоб надати «читачам» можливість діалогу і через нього – розуміння, наскільки життя справжньої людини, яка представляє ту чи іншу групу в суспільстві, відрізняється від наших стереотипів і забобонів стосовно цієї групи.

Це абсолютно безкоштовно, однак «читачі» повинні дотримуватися певних правил: за раз можна спілкуватися лише з однією «книжкою», найкраще – з тією, яка найменше подобається. Повернути її назад у бібліотеку потрібно в такому ж фізичному та психічному стані.

Звичайно ж, у «Живій бібліотеці» не буває безглуздих, незручних або гострих питань; так само немає місця для образ – словесних чи фізичних.

Наші «книжки» відкриті для діалогу і чекають на вас!

Олександра Назарова, куратор

Не суди книгу за обкладинкою

DOCU DAYS UA

Жива Бібліотека Living Library

Міжцвіття
Мусульманин
Біженець
Циган
Лесбійка
Буддист
Даушифтер
Трансгендер

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
І СПОРТУ

'LIVING LIBRARY'

23-27.03 / Cinema House / Hall on the third floor / 12:00–17:00

A gathering place the 'Living Library'

This will be the second time that one of the floors of the Cinema House becomes the 'Living Library' during the Docudays UA festival.

In a normal library, readers can select and read a book on a topic that interests them. In our 'Living Library', you will have a chance to choose a 'person-book' with a life experience that interests you, and to ask this person various questions.

The first 'Living Library' appeared 13 years ago in Denmark at the Roskilde music festival. Its concept was developed by a Danish youth NGO called Stop the Violence. Since that time, the idea has spread all across the world, and has been introduced in Ukraine and several dozen other countries.

The 'books' are people about whom certain stereotypes in society exist – usually, these are representatives of ethnic, religious minorities, LGBT groups (lesbian, gay, bisexual and transgender), as well as people who live in enclosed groups (such as, for example, refugees) or follow uncommon lifestyles (for example, vegans or anarchists).

We are organizing a 'Living Library' and selecting the most interesting and unique 'books' for it, in order to give our 'readers' a platform for dialogue, and through this an understanding of how different the life of a person representing this or that society group can be from our stereotypes and prejudices regarding this group.

This will be absolutely free; however, the 'readers' have to follow certain rules: you can communicate only with one 'book' per visit, ideally with the one that you like the least. You must return it to the library in the same physical and emotional condition as you found it.

And of course, in the 'Living Library' there are no stupid, uncomfortable or sharp questions; nor is there any place for insults – with words or physical force.

Our books are open for dialogue, and are waiting for you!

Олександра Назарова, curator

Ми не хочемо, щоб люди були пасивними глядачами

PR-директор і член Відбіркової ради Docudays UA, сценарист і продюсер **Дар'я Аверченко** – про особливості цьогорічного фестивалю.

Концепція цьогорічного фестивалю – «Вибір є!» Чому ви обрали саме цю тему?

Півроку тому в нашій країні відбулися парламентські вибори, і ми вважаємо актуальним говорити саме про вибір – не тільки політичний, але й особистий. У кожної людини має бути активна життєва позиція. Таку позицію допомагають формувати знання про те, які існують варіанти вибору, й усвідомлення наслідків особистого вибору, інакше людина буде слабкою, нею буде легко маніпулювати, можна буде купити її голос за 100 гривень. Суспільство слабких людей не здатне на вибір, на формування держави, на захист власних прав.

Питання вибору постає постійно, як у мирному житті, так і в революційному. Ми будемо обговорювати питання вибору три вечори у Червоній залі Будинку кіно. Формуючи спецпрограму «Вибір є!», перш за все ми зосередилися на ситуації наших країн-сусідок – Росії та Білорусі. Через них ми краще зможемо зрозуміти себе. Ви, напевно, чули про «Мінський майдан-2011», але чи наші ЗМІ багато розповідали про те, чим завершився мирний протест для білорусів? Нам це відкриє фільм «Доволі! До волі...» Андрея Куцїли та Вячеслава Ракїцького. Цілий рік після обрання Владіміра Путіна Президентом Російської Федерації три режисери-документалісти стежили за змінами в країні, за акціями протесту опозиції – так з'явився проект «Строк». В одного з режисерів – Павла Костомарова – Слідчий комітет навіть проводив обшук. Про це, а також про те, що режисери побачили всередині мирної революції, розповість нам сам Костомаров. Відкриватиме програму 23 березня,

в суботу, фільм «Від шепоту до крику» американського режисера Бена Мозеса. Режисер їздив у Зімбабве, до Малайзії, Венесуели, Єгипту – намагався зрозуміти, як втримати перемогу демократії країнам, що пережили революції. Нам ця картина цікава тим, що однією з п'яти країн, де знімав Бен Мозес, стала Україна. Він брав інтерв'ю у відомих журналістів, зокрема в Андрія Шевченка та Святослава Цеголка, які розповідають про Помаранчеву революцію і ситуацію в Україні тепер. Свій фільм автор присвятив Вацлаву Гавелу.

Фільм-відкриття «Твердиня» перегукується з фільмами програми «Вибір є!»?

Фільм-відкриття безпосередньо стосується теми цьогорічного Docudays UA, адже йдеться про вибори у Придністров'ї – невизнаній республіці, про яку ми сьогодні практично нічого не знаємо. Втім, понад п'ятсот тисяч людей застрягли там у часі й просторі. Після перегляду фільму стає очевидним, що Придністров'я – це острівце поневолених, обманутих і злочинно обмежених у можливостях людей на чолі з божевільним олігархом, який усім править уже понад 20 років. І весь цей конфлікт невизнаної республіки підтримується штучно для того, щоб Росія могла звідти дістати і Молдову, й Україну, і всю Європу. Мені прикро говорити про це, але ситуація в Придністров'ї до болю нагадує ситуацію в Україні. Якщо ми не будемо опиратися сьогоднішнім реаліям, нас чекає така само стагнація і депресія. «Твердиня» – це фільм-попередження для нас.

А що нового в конкурсних програмах Docudays UA?

Цього року ми вирішили скоротити повнометражні конкурси DOCU/LIFE і DOCU/RIGHT до 7 фільмів замість 15, як було торік. По-перше, через обмежені ресурси, по-друге, прагнули більше зосередитись на тематичних програмах і дискусіях. Ми не хочемо, щоб люди були пасивними глядачами, нам потрібно, аби вони почали замислюватися, ставити питання, щоб самі йшли знімати кіно. Хтось повинен малювати плакати і виходити на вулицю, а хтось може знімати відео про це і викладати як достовірну версію подій на YouTube, ігноруючи ЗМІ, які що далі, то менш об'єктивні. Це теж спосіб спротиву.

Ми також намагалися розширити географію учасників. У нас завжди було багато фільмів з Німеччини, Польщі, Ізраїлю – це кінематографічні країни, які стабільно видають класні фільми, однак хотілося показати українським глядачам і роботи румунських, литовських, фінських, ісландських кінематографістів. Ми сфокусувалися на нових актуальних темах – фінансовій кризі, революціях в арабських країнах, правах людей із вадами, проблемах колишніх засуджених на волі та багатьох інших. Наприклад, ми покажемо фільм «Ісландія: нульовий рік» про те, як переживають фінансову кризу ісландці. Повірте, цей фільм вас здивує! Станемо свідками життя людей з вадами розумового розвитку, які виражають себе через панк-музику в надзвичайно веселому фільмі «Синдром панка». Я думаю, що глядачі покидять залу з відчуттям: як же мало я знаю про цей світ!

Цього року Docudays UA проводить-ся вдесьте, а для вас це шостий рік у фестивалній команді – ви задоволені ростом фестивалю?

Фестиваль стає кращим, помітнішим, ми стимулюємо людей брати до рук камери. Я це бачу з тієї кількості українських фільмів, які приходять до нас на відбір. У програмі Docudays UA цього року є два українських альманахи: «Поза

Євро» та «Відкритий доступ». Якби я не бачила, що Docudays UA потрібен, який величезний вплив він справляє і скільки натхнення приносить людям, я б тут не працювала. Я не приховую також, що робота над фестивалем – мій особистий спротив тому, що відбувається зараз у країні. Щоб боротися за власні права, ми повинні розумітися на історичних, економічних, політичних процесах, мусимо відчувати нашу планету і людей на ній. Після фестивального тижня в кінозалі світ стає ближчим.

А ще які українські фільми будуть демонструватися на цьогорічному Docudays UA?

До конкурсної програми увійшли дві короткометражні картини: надзвичайно вдалий дебют «Сери та сеньйори» Олександра Течинського і «Мрія» Дар'ї Дрюченко. Як спецподію ми покажемо «Час життя об'єкта в кадрі» нашого члена журі Олександра Балагури. А також цикл фільмів «Прощавай кіно!», куди увійшли роботи класиків вітчизняної документалістики: Гольдштейна, Буковського, Шклярєвського. Та ще багато іншого. Були й достойні українські фільми, які ми хотіли включити до повнометражного конкурсу, але їхні автори спершу спробують потрапити в Канни. Одна з умов Канського кінофестивалю – світова прем'єра стрічки має відбутися саме там.

Ви часто буваєте на документальних фестивалях по всьому світу – яке місце серед них посідає Docudays UA?

Ми поки що не претендуємо на звання фестивалю класу «А», як, наприклад, IDFA (Міжнародний фестиваль документального кіно в Амстердамі). Адже, щоб бути помітними на документальній мапі, як голландські колеги, необхідно мати в Україні кіноіндустрію. Бути цікавими партнерами для копродукції, тобто навчитися також вести бізнес. Ми робимо в цьому напрямку тільки перші кроки. З іншого боку – ми

Фото: Наталка Довга / Photo by Natalka Dovha

ніколи не були й не будемо тільки правозахисним фестивалем, хоча і входимо до Мережі документальних фестивалів про права людини. На наших плечах – підтримка й розвиток документального жанру в Україні. На сьогодні ми єдині займаємося фестивальною документальною освітою. І це надзвичайно цікаво! Ми вдруге проведемо нашу майстерню DOCU/CLASS. Це справді унікальна можливість послухати фахівців неігрового кіно з усього світу, адже Docudays UA наразі лишається єдиною документальною платформою в країні. Документальне кіно набуває все більшої актуальності: воно простіше й швидше знімається, воно є незаперечним документом, про нього неможливо сказати, що це «фантазії сценариста». І тому воно надзвичайно переконливе, дуже глибоко зачіпає почуття і змінює свідомість людей. У світі, в якому темп постійно пришвидшується, документальне кіно завжди на гребені хвилі.

Розмову вів **Віктор Глонь**

Відкритий доступ / Open Access

Поза Євро / Beyond the Euros

Прощавай, кіно! / A Farewell to Cinema

Строк: Вибрані епізоди / The Term: Selected Episodes

Bið uenomy do kryky / A Whisper to a Roar

“ We don't want our audience to be just passive viewers

PR-director and member of Docudays UA Selection Committee, screenwriter and producer, **Dar'ya Averchenko**, talks about this year's festival specials.

The concept for this year's festival is *There is a Choice*. Why did you select this particular topic?

Six months ago, there was a parliamentary election in our country and we think it is very topical to speak about choice right now, and not only political choices, but also personal choices. Each person should take an active position in life. Formation of this position is aided by knowledge about existing possibilities and realizing the consequences of personal choice; otherwise, a person will be weak and easy to manipulate, and those who want to use the person will be able to buy their vote for a hundred hryvnias. A society of weak people is incapable of choice, of forming a state, of protecting their rights.

The issue of choice is raised constantly, in peacetime as well as in the time of revolution. We will be discussing the issue of choice for three evenings in the Red Hall of the Cinema House. When we were creating the special program *There Is a Choice*, first of all we were focused on the situation of our neighboring countries, Russia and Belarus. Through them, we can understand ourselves better. You have probably heard about the 'Minsk Maydan' in 2011, but did our media tell us a lot about how this peaceful protest ended? We will be given this information in the film *Enough! To Freedom...* by Andrei Kutsila and Viachaslau Rakitski. For a whole year after Vladimir Putin was elected President of the Russian Federation, three documentary filmmakers were watching the changes in the country, the opposition protests, and that's how

the online project *The Term* was created. One of them, Pavel Kostomarov, even had his place searched by the Investigative Committee. Kostomarov himself will tell us about this, and also about the things that the filmmakers saw in the midst of the peaceful revolution. The program will open on Saturday, March 23, with the film *A Whisper to a Roar* by the American filmmaker Ben Moses. The director went to Zimbabwe, Malaysia, Venezuela and Egypt, trying to understand how the countries that underwent revolutions can preserve democracy. We are interested in this film because one of the five countries that Ben Moses filmed in was Ukraine. He interviewed some well-known journalists, namely Andriy Shevchenko and Svyatoslav Tseholko, who talked about the Orange Revolution and the current situation in Ukraine. The author dedicated his film to Václav Havel.

Is the opening film *Fortress* connected with the films in the *There Is a Choice* program?

The opening film is directly connected with this year's Docudays UA topic, because it speaks about the election in Transnistria – an unrecognized republic, which we currently know practically nothing about. Meanwhile, over five hundred thousand people are stuck there in time and space. After the film, it becomes obvious that Transnistria is an islet of people who are captives, deceived, and criminally limited in their capabilities, with a crazy oligarch on top who has been ruling everything and everyone for almost 20 years. And this entire conflict of the unacknowledged republic is being

supported artificially, so that Russia can reach into Moldova, Ukraine and the whole of Europe from there. I am very sorry to say this, but the situation in Transnistria is painfully similar to the situation in Ukraine. If we do not resist today's reality, we will soon see the same stagnation and depression. *Fortress* is a warning film for us.

And what's new on the competition programs of Docudays UA?

This year we've decided to shorten the full-length competitions DOCU/LIFE and DOCU/RIGHT to 7 films, instead of 15 as it was last year. First of all because of our limited resources, and also, we wanted to focus more on themed programs and discussions. We don't want our audience to be just passive viewers, we need them to start thinking, ask questions, go make films themselves. Some people have to make posters and go out in the streets, and others can film this and post it on YouTube as a true-to-life version of events, ignoring the media, which are becoming less objective the further on we go. This is also a way to resist.

We've tried to make our participants' geography more diverse. We've always had many films from Germany, Poland, Israel – these are cinematic countries, which regularly produce cool movies. However, we want to show the Ukrainian audience films by Romanian, Lithuanian, Finnish, Icelandic filmmakers. We've focused on new, current topics – the financial crisis, revolutions in Arab countries, the human rights of disabled people, problems of ex-convicts in freedom, and many others. For example, we will be showing film *Iceland, Year Zero*, which shows how the Icelandic people survived financial crisis. Believe me, this film will astonish you! We will witness the lives of people with intellectual disabilities, who express

themselves through punk music in a hilarious film *The Punk Syndrome*. I think that viewers will be leaving the hall with the feeling: how little I know about this world!

This will be the tenth year of Docudays UA, and for you the sixth year on the festival team. Are you satisfied with festival growth?

The festival is becoming better, higher-profile; we are inspiring people to take cameras in their hands and film. I can see this from the number of Ukrainian films that have been sent to us for selection. There are two Ukrainian series on the program of Docudays UA 2013: *Beyond the Euros and Open Access*. If I didn't see that people needed Docudays UA, that it has a great influence on them and gives them a lot of passion, I wouldn't be working here. I am also saying openly that my work on the festival is my personal form of resistance to things happening now in my country. In order to fight for our own rights, we have to understand historical, economic, political processes, have to feel our planet and people living on it. After the festival week, the world becomes closer.

What other films will be shown at this year's Docudays UA?

The competition program includes two short films: an extremely successful debut *Sirs and Misterys* by Oleksandr Techynsky, and *The Dream* by Daria Driuchenko. As a special event, we are showing *Life Span of the Object in Frame* by our jury member, Oleksandr Balahura. There's also the film cycle *A Farewell to Cinema*, which includes classics of our documentaries by Goldstein, Bukovsky, Shkliarevsky. And many more. There were good Ukrainian films that we wanted to include in the full-length competition, but their authors want to try to

get into Cannes first. And one of the conditions of the Cannes Film Festival is that the world premiere of the film has to take place there.

You often visit documentary film festivals all over the world. What is the place of Docudays UA among them?

We do not claim to be an 'A' class festival yet, like IDFA (International Documentary Film Festival Amsterdam), for example. In order to become noteworthy on the documentary film map in the same way as our Dutch colleagues, we need to have a film industry in Ukraine. We need to become interesting partners for co-productions, which also means learning to do business. We are only taking our first steps in this direction. On the other hand, we never were and never will be just a human rights festival, even though we are part of the human rights film festival network. Our shoulders bear the responsibility of supporting and developing the documentary genre in Ukraine. Today, we are the only ones who are doing something in the educational field. And this is extremely interesting! For the second time we will be holding our DOCU/CLASS seminar. This is really a unique opportunity to listen to professionals in the area of documentary films from all around the world, as today Docudays UA is the only documentary platform in the country. Documentaries are becoming more and more topical: they are simpler, it's easier to shoot them, they are irrefutable documents, they cannot be called 'screenwriter's fantasies'. And so, they are extremely convincing, they can touch our deepest feelings and change our perception. In a world that keeps getting faster every day, documentary films will always be on top of the wave.

Interview by **Viktor Hlon**

«Аргентинський урок»

«Революція, якої не було»

«Англійський хірург»

«Плати й одружуйся»

У кожного з фільмів програми своя фестивальна доля: хтось переміг, хтось здобув приз глядацьких симпатій, хтось мав честь бути фільмом-відкриттям, комусь аплодували члени журі інших славетних документальних кінофорумів. Немає сенсу перелічувати фестивальні здобутки кінострічок, бо найголовніше те, що їх об'єднує – індивідуальність режисерського стилю та велика увага до людської особистості. Певною мірою кожен фільм програми присвячено проблемі самовизначення людини в сучасному світі та подоланню внутрішніх і зовнішніх проблем, яких сповнене наше життя.

Фільм «Англійський хірург» (2007) Джеффі Сміта є копродукцією Великої Британії та України. Головний герой стрічки – нейрохірург Генрі Марш. Він не тільки не боїться ухвалювати часом непрості рішення щодо лікування тяжкохворих, але й оперувати в Україні, де від медичної системи залишився хіба що спогад, де тривалішими за час експлуатації обладнання є тільки страждання хворих, котрі роками чекають на бодай якусь допомогу. Операції, які на Заході роблять сотнями щодня, у нашій країні – лише мрія, справдитись якій можуть допомогти талант, завзяття і відданість однієї людини.

У документалістиці героєм нерідко стає колоритний, обдарований персонаж, за долею якого глядач захоплено стежить впродовж усього фільму. Саме таким є Генрі Марш. Він творить долі людей, рятує їх від неминучої смерті. Досить натуралістичний показ операції на мозку може сприйматися глядачем дещо неоднозначно, бо видається певною спекуляцією, коли шокує анатомічними подробицями. Але в медичних історіях зазвичай досить тонка грань між тим, що можна показувати, і тим, що воліло би сховати не тільки хворий, а й сам лікар. «Англійський хірург» може здатися не завжди етичним, особливо в тому, що стосується розповіді про людей, яким, на жаль, не може допомогти навіть складна операція. Проте медична правда не жорстокіша за життя: всіх неможливо врятувати – іноді це треба фіксувати на плівку – бодай для того, щоб простий глядач почав цінувати кожну мить свого життя.

Коли людина зовсім юна, їй часом важко бути життєрадісною та цінувати своє життя – особливо тоді, коли воно зазнає кардинальних змін. Саме так здається маленькому польському хлопчикові Янеку, який

Docudays UA: ЖИТТЯ ЯК ДИВОВО

Коли фільму виповнюється десять років, він вступає в нелегку боротьбу з байдужим, але завжди справедливим Часом за право посісти своє місце в історії кіно та пам'яті глядачів. Коли герою документальної стрічки виповнюється десять, він відкриває для себе захоплюючий навколишній світ. Коли кінофестиваль відзначає десяту річницю, він влаштовує справжнє свято та прагне запросити якомога більше гостей (глядачів, кінематографістів), але справжніми почесними гостями цього святкування завжди є фільми, котрі протягом десяти років творили історію кінофоруму. Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA до власного дня народження підготував безцінний подарунок кіноманам – програму своїх найкращих кінострічок.

із батьками переїжджає до Аргентини. Тут йому доведеться дорослішати, закохуватися, віднаходити себе у прекрасному, але, на перший погляд, такому чужому середовищі. Фільм «Аргентинський урок» (2011) Войцеха Староня є гарним прикладом того, як чудова операторська робота може зробити документальну кінострічку виразнішою за будь-який художній фільм. Старонь-режисер знімає фільм у найкращих традиціях славетної школи польської документалістики, а саме – створюючи сюжет, якому міг би позаздрити і сценарист художнього фільму. Старонь-оператор грає з фактурою дощових крапель, фільмує мальовничі аргентинські краєвиди – повсякденність у гармонії з природою народжує низку

виразних та нескінченно красивих візуальних образів.

Батьки маленьких героїв дансько-китайського фільму «Голосуйте за мене, будь ласка» (2007), працюючи у різних галузях, мають спільну ваду: вони не виховують своїх дітей, не прагнуть зробити з них чесних, порядних людей, а натомість вчать їх вовчого життя, де заради перемоги можна зробити все. Режисер Вейдзюнь Чен розповідає, на перший погляд, невинну та часом веселу історію про маленьких китайських школярів, які мають обрати старосту класу. Дітки чарівні, кумедні, але те, як вони б'ються за перемогу, застосовуючи всі можливі засоби впливу на виборців та конкурентів, спонукає

замислитися про те, якою страшною є доросла реальність, якщо її дитяче віддзеркалення викликає таку відразу. Демократія лякає не своїми засадами, а тим, як їх трактують люди.

Існують у світі країни, де демократія залишається нездійсненою мрією. Саме про таку розповідає у своєму фільмі «Бірма ВЖ – репортаж із закритої країни» (2007) данець Андерс Естергорд. Певною мірою це монтажне кіно. Але в цьому випадку монтується не тільки хронікальні кадри, відзняті на любительські камери, мобільні телефони та фотопарати – монтується почуття, страхи та прагнення відеожурналістів, які змушені ховатися від влади і потай фіксувати все, що відбувається у

країні. Настрої протесту час від часу охоплюють Бірму, але, як і більшості тоталітарних країн, їй ще дуже далеко до справжніх змін.

Росія, звичайно, не Бірма, але шлях до демократичного суспільства в неї ще майже весь попереду. Фільм Альони Полуніної «Революція, якої не було» (2008) присвячено подіям, що передували виборам президента Росії 2008 року. Цікаво, що не російські, а саме естонські та фінські продюсери знайшли можливість профінансувати фільм, який розповідає про марші незгодних, про націоналістів та лідерів опозиції, які завжди сперечаються один з одним. Нині, через п'ять років після виходу фільму, він може ще більше вразити глядачів, зважаючи на той факт, що президентство Путіна перетворилося майже на абсолютну монархію, і до голосів опозиції – націоналістичної, демократичної, будь-якої – ніхто навіть не збирається дослухатись.

Єдине, до чого завжди є сенс дослухатися, це серце. Щоб зрозуміти цю просту істину, героєві фільму «Плати й одружуйся» (2008) треба пережити багато пригод. Режисер Атанас Георгієв є водночас другом головного героя Марко, в якого особистого шарму не менше, аніж бажання одружитися з громадянкою однієї з країн Євросоюзу. Атанас знайшов гроші для свого фільму в продюсерів із Хорватії, США, Македонії та Австрії. Власне, він і вирушив з Марко на батьківщину Віденського вальсу, щоб поза камерою та безпосередньо у кадрі допомогти тому здолати мур Шенгенської зони. Прагматичні авантюристи досить весело та невимушено поринають у серйозні проблеми «несправжніх» шлюбів. За кадром звучить бадьора, ритмічна музика, в кадрі – молоді герої, які не журяться через локальні невдачі у не завжди привітній Австрії та впевнено мчать до щасливого фіналу. Любов чи паспорт? Відповідь дізнаються тільки глядачі.

Врятоване життя, сповнене турбот, надій та любові, чи те буденне життя, натхнення для якого знаходиться в кобті та в навколишньому світі, завжди є справжнім дивом. Docudays UA відправляє своїх глядачів на пошуки цього дива. Повернення саме з такої незабутньої подорожі можна описати словами Мандельштама: «Одиссей возвратился, пространством и временем полный!»

Надія Заварова,
кінокритик

Придністровська твердиня

Фільм «Твердиня» чеських режисерів Клари Тасовської та Лукаша Кокеша схожий на відеозвіт про туристичну, приватну, майже інтимну мандрівку, що її здійснюють до Придністров'я певні не-названі люди – власне, самі кінематографісти, статус яких до кінця так і залишається нез'ясованим.

Такий статус режисерів можна співвіднести із самим статусом Придністров'я – невизнаної республіки з незрозумілою політичною та економічною моделлю, яка трактується в картині по-різному різними героями фільму.

В інтерв'ю радіостанції «Вільна Європа» один із режисерів стрічки Лукаш Кокеш розповів, що після розмови з місцевими правоохоронцями, які цікавилися роботою кінематографістів, він та його колеги почали пильно стежити за собою, намагаючись не провокувати місцеву владу.

Перетворення вільних людей із вільної Європи на придністровців, яке відбулося лише після однієї бесіди в міліцейському відділку, свідчить не так про слабкодухість

самих європейців, як про своєрідну магнетичну принагідність Придністров'я, що невідпорно діє на всіх.

Про витoki цієї принагідності у картині розповідає представник силової структури. Він пояснює, що причиною низького рівня злочинності у республіці є велика кількість правоохоронців – на кожного придністровця припадає один міліціонер.

Фактично міліціонери захищають мешканців республіки від них самих, від їхніх гаданих злочинних імпульсів. Це не просто банальна втеча від свободи, це філософія самого придністровського життя, суть якого – в навмисному усуненні себе з історії.

Створення Придністров'я було таким усуненням. У фільмі поява цієї республіки пояснюється необхід-

ністю захистити місцеве російськомовне населення від обов'язку вчити молдавську мову та ставати частиною нової країни та нових часів.

Звісно, це усунення з історії не могло відбутися тільки через внутрішні потреби, тим паче, не може підтримуватися винятково внутрішніми ресурсами, без зовнішньої допомоги. Цю допомогу традиційно надає Росія.

Прості люди в картині називають Придністров'я райським куточком – і через кліматичні умови, і через особливості соціального життя. «Тут немає алкоголіків та наркоманів, як у Росії», – твердить одна з дівчат. «Я б не змогла жити у великому місті», – говорить інша.

І все ж героїв цього фільму важко уявити собі «останніми людьми» у

ніцшеансько-фукуямському сенсі. Це аж ніяк не розслаблені західні громадяни, які свідомо уникають політичного протистояння та великих ідей. Річ, звісно, не у їхньому виборі, а у таємничому статусі самого Придністров'я.

Його випадіння з історії – це не тільки фіксація статус-кво та постійне відтворення форм радянського життя, а ще й зведення придністровців до статусу homo sacer, голого життя, яке кожної миті може бути обірване з волі того чи іншого суверена з Москви.

У цьому контексті мирна повсякденність придністровців виглядає особливо моторошно.

Ігор Грабович,
кінознавець

OPENING FILM
22.03 / Cinema House / Red Hall / 19:00

The Transnistrian Fortress

The film *Fortress* by the Czech filmmakers Klara Tasovská and Lukáš Kokeš looks like a video report by a private tourist, almost intimate, a trip undertaken to Transnistria by some unnamed people, but in reality it was made by the filmmakers, whose status remains unclarified till the very end.

The filmmakers' status is very similar to the status of Transnistria itself – an unacknowledged republic with an unclear political and economic model, which is treated differently by different characters in the film.

In an interview for Radio Free Europe, one of the film directors, Lukáš Kokeš, said that after talking to local policemen who had become interested in the work of the filmmakers, he and his colleagues became very cautious in their actions, trying not to provoke the local authorities.

Free people from a free Europe were turned into typical Transnistrians, after just one conversation at the police department. That indicates not so much the Europeans' weak spirit, but the special magnetic air of Transnistria, which irresistibly influences everyone.

The source of this magnetism is named in the film – a representative of the power structure explains that the reason for the low rate of crime in the republic is the large number of policemen – there is one policeman for each Transnistrian.

In effect, the police are protecting

the citizens from the citizens, from their imaginary criminal impulses. This is different from simply running away from freedom; this is the philosophy of Transnistrian life, the essence of which is to specifically remove themselves from history.

Creating Transnistria was the manifestation of this removal. In the film, the origin of this republic is explained by the necessity to protect the local Russian-speaking population from the need to learn the Moldavian language and from becoming part of a new country and new times.

Surely, such a removal couldn't have happened only due to internal needs; even less so can it be supported exclusively by domestic resources, without external help. This help has traditionally been provided by Russia.

Simple people in the film call Transnistria a heavenly place, thanks to its climate and social life. "There are no alcoholics or drug addicts here, unlike in Russia," says one girl. "I couldn't live in a big city," says another one.

And yet, it's hard to imagine these people as the 'last people', the way

Nietzsche and Fukuyama meant it. They are very different from relaxed Western citizens, who consciously avoid political opposition and grand ideas. The reason is, of course, not their choice, but the secret character of Transnistria itself.

The removal of Transnistria from history not only confirms the status quo and the constant revival of Soviet lifestyles and forms, but also brings the Transnistrian people down to the status of homo sacer, pure life, which can be terminated any moment upon the wish of this or that prince from Moscow.

In this context, the Transnistrians' peaceful routines look especially creepy.

Ihor Hrabovych,
film critic

22 БЕРЕЗНЯ
П'ЯТНИЦЯ
March 22
Friday

БУДИНОК КІНО
СИНЯ ЗАЛА
CINEMA HOUSE
BLUE HALL

18:00
ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ
PRESS CONFERENCE

БУДИНОК КІНО
ЧЕРВОНА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
RED HALL

19:00

ЦЕРЕМОНІЯ ВІДКРИТТЯ
ФІЛЬМ-ВІДКРИТТЯ

Твердіня
Чехія / 2012 / 70'
Клара Тасовська, Лукаш Кокеш

Зустріч із продюсерами

OPENING CEREMONY
OPENING FILM

Fortress
Czech Republic / 2012 / 70'
Klára Tasovská, Lukáš Kokeš

Q&A with producers

DOCU/ПРАВО

Цього року сім обов'язкових для перегляду повнометражних фільмів конкурсу DOCU/ПРАВО представлятимуть Єгипет, Аргентину, Литву, Німеччину, Ісландію, Естонію та Фінляндію. У полі зору – життя країн, які зробили чи тільки роблять свій вибір. Часом це – млявий дрейф, а інколи – справжній хардкор.
23-26.03 / Будинки кіно / Синя зала

DOCU/RIGHT

This year the seven must-see full-length films of the DOCU/RIGHT competition represent Egypt, Argentina, Lithuania, Germany, Iceland, Estonia and Finland. Under the spotlight are the lives of countries that have made or are still making their choice. Sometimes it is an inert drift, sometimes a real 'hardcore'.
23-26.03 / Cinema House / Blue Hall

DOCU/ЖИТТЯ

Неперевершена сімка повнометражних фільмів, зібрана з найпрестижніших кінофестивалів Європи. Румунія, Канада, Грузія, Литва, Латвія, Сербія та Польща – країни-учасниці цьогорічного конкурсу DOCU/ЖИТТЯ. Режисери не з чуток знають, як зробити справжній хіт із малобюджетного проекту. Ці історії про особисте: від комічного боку стосунків документаліста з його «героями» до справжнього катарсису після інтимної розмови.
23-26.03 / Будинки кіно / Червона зала

DOCU/LIFE

Seven incredible full-length films, selected from the most prestigious European film festivals. Romania, Canada, Georgia, Lithuania, Latvia, Serbia and Poland are the countries participating in this year's DOCU/LIFE contest. The directors know firsthand how to make a real hit out of low-budget projects. These are personal stories: from the comical side of relationships between a filmmaker and his subjects, to a real catharsis after an intimate conversation.
23-26.03 / Cinema House / Red Hall

DOCU/КОРОТКО

П'ятнадцять короткометражних фільмів DOCU/КОРОТКО, на перший погляд, дуже різняться одне від одного. Їх географія широка: від Конго до України, від Австралії до Китаю. Різний фестивальний статус: від світових прем'єр – до заслужених учасників престижних фестивалів (Канни, Роттердам, Лейпциг). Різна тривалість: від 10 до 45 хвилин. Та все ж їх дещо об'єднує: це звичайні історії звичайних людей, які ми ніколи не забудемо.
23-26.03 / Будинки кіно / Синя зала / 15:00

DOCU/SHORT

The 15 short films of this year's DOCU/SHORT competition are very different at first glance. They are geographically very diverse: from Congo to Ukraine, from Australia to China. Some are having their world premieres, others are recognized participants of prestigious festivals (Cannes, Rotterdam, Leipzig). They vary in length from 10 to 45 minutes. But they all have something in common: simple stories of simple people which we will never forget.
23-26.03 / Cinema House / Blue Hall / 15:00

23 БЕРЕЗНЯ
СУБОТА
March 23
Saturday

БУДИНОК КІНО
СИНЯ ЗАЛА
CINEMA HOUSE
BLUE HALL

12:30
СПЕЦІАЛЬНА ПОДІЯ:
Допрем'єрний показ
Я-Мобер
Україна / 2013 / 52'
Альона Дем'яненко, Дмитро Томашпольський
Зустріч із режисерами
SPECIAL EVENT:
Preview screening
The Mobber
Ukraine / 2013 / 52'
Aliona Demyanenko, Dmytro Tomashpolsky
Q&A with directors

14:00
СПЕЦІАЛЬНА ПОДІЯ
Антон тут поряд
Росія / 2012 / 120'
Любов Аркус
SPECIAL EVENT
Anton's Right Here
Russia / 2012 / 120'
Lyubov Arkus

16:30
DOCU/ПРАВО
Після Вріцена
Німеччина / 2012 / 88'
Даніель Абма
Зустріч із режисером
DOCU/RIGHT
Beyond Wriezen
Germany / 2012 / 88'
Daniel Abma
Q&A with director

18:30
DOCU/ПРАВО
Синдром панка
Фінляндія / 2012 / 85'
Юкка Карккайнен,
Яні-Петтері Пассі
Зустріч із режисером
DOCU/RIGHT
The Punk Syndrome
Finland / 2012 / 85'
Jukka Kärkkäinen,
Jani-Petteri Passi
Q&A with director

20:30
РЕТРОСПЕКТИВА
АУДРИЮСА СТОНИСА
Земля сліпих
Литва / 1992 / 24'
Одна
Литва / 2001 / 28'
Уку Укай
Литва / 2006 / 30'
Зустріч із режисером

AUDRIUS STONYS
RETROSPECTIVE
Earth of the Blind
Lithuania / 1992 / 24'
Alone
Lithuania / 2001 / 28'
Uku Ukai
Lithuania / 2006 / 30'
Q&A with director

БУДИНОК КІНО
ЧЕРВОНА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
RED HALL

15:00
DOCU/КОРОТКО
DOCU/SHORT

Роголик
Павел Земільський / Польща / 2012 / 17'
Зустріч із продюсером
Мрія
Дар'я Дрюченко / Україна / 2012 / 20'
Зустріч із режисером
Край електросміття
Девід Федель / Австралія / 2012 / 20'
Цвіт крізь сльози
Хуацін Цзінь / Китай / 2012 / 38'
Зустріч із продюсером

Rogalik
Pawel Ziemiński / Poland / 2012 / 17'
Q&A with producer
The Dream
Daria Driuchenko / Ukraine / 2012 / 20'
Q&A with director
E-WASTELAND
David Fedele / Australia / 2012 / 20'
Blossom with Tears
Huaqing Jin / China / 2012 / 38'
Q&A with producer

17:30
ВИБІР Є!
Від шепоту до крику
США / 2012 / 95'
Бен Мозес
Зустріч із режисером
THERE IS A CHOICE
A Whisper to a Roar
USA / 2012 / 95'
Ben Moses
Q&A with director

19:30
DOCU/ЖИТТЯ
Драган Венде – Західний
Берлін
Сербія / 2013 / 87'
Драган фон Петровіч, Лена Мюллер
Зустріч із режисером
DOCU/LIFE
Dragan Wende –
West Berlin
Serbia / 2013 / 87'
Dragan van Petrovic, Lena Müller
Q&A with director

Українська прем'єра
молодіжного документального
альманаху «По за Євро»
Україна / 2012 (Частина 1)
Крок до свята
Поліна Кельм / 15'
Відкритий урок
Наталія Махталер / 14'
Металобрукхт
Дмитро Глухенький / 12'
Фан-зона
Дмитро Коновалов / 12'
Зустріч із режисерами

Ukrainian premiere of the
youth documentary almanac
BEYOND THE EUROS
Ukraine / 2012 (Part 1)
A Step towards Event
Polina Kelm / 15'
Open Lesson
Natalia Mashtaler / 14'
Scrap Metal
Dmytro Hlukhenky / 12'
Fan Zone
Dmytro Konovalov / 12'
Q&A with directors

БУДИНОК КІНО
БЛАКИТНА ВІТАЛЬНЯ
CINEMA HOUSE
BLUE SITTING ROOM

11:00
Щорічна
зустріч
учасників
мережі
Docudays UA
Annual
meeting of the
Docudays UA
network
members

12:00
«Сучасні тренди медіа-освіти в Україні та за кордоном».
Презентація першого в Україні підручника
«Медіа-освіта та медіа-грамотність». Оксана Волошенко,
виконавчий директор АУП, редактор-упорядник підручника.
Організатори: Docudays UA та МБФ «Академія української преси»
'Modern trends in media education in Ukraine and abroad'.
Presentation of the first Ukrainian textbook
'Media Education and Media Literacy'.
Oksana Volosheniuk, executive director of the Academy of Ukrainian Press,
textbook editor and compiler.
Organizers: 'Docudays UA' and ICF 'Academy of Ukrainian Press'

13:00
СЕМІНАР
з питань співробітництва кінофестива-
лю Docudays UA з Міжнародною
компанією A21 з протидії торгівлі
людьми та сучасним видам рабства.
Організатори: Docudays UA та
Міжнародна кампанія A21
SEMINAR
on cooperation between
Docudays UA and International Campaign
A21 to fight human trafficking and
modern day slavery.
Organizers: Docudays UA and
International campaign A21

16:00
МАЙСТЕР-КЛАС
з дискусійних форм
обговорення кіно:
«Кіно як ефективний спосіб просвіти
молоді в галузі прав людини».
Організатор:
«Центр громадянських свобод»
WORKSHOP
on forms of discussing films:
'Film as an effective way
of educating youth about
human rights'.
Organizer: Center for Civil Liberties

БУДИНОК КІНО
ХОЛ 3-ГО ПОВЕРХУ
CINEMA HOUSE
HALL ON THE 3RD FLOOR

12:00
ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІДКРИТТЯ
«Живої бібліотеки»
PRESENTATION AND OPENING
of the 'Living Library'

17:00
ВІДКРИТТЯ
ВИСТАВКИ ПАМ'ЯТІ
друга і продюсера
фестивалю
Андрія Матросова
«Нульові».
Організатор:
Органітет фестивалю Docudays UA

OPENING OF MEMORIAL
EXHIBITION
The Noughties, dedicated
to Andriy Matrosov,
the friend and producer of the
festival.
Organizer:
Docudays UA Organizing Committee

БУДИНОК КІНО
МАЛА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
THE SMALL HALL

11:00-19:00
ВІДЕОТЕКА ФЕСТИВАЛЮ
VIDEO LIBRARY

«КІНОПАНОРАМА»
МАЛА ЗАЛА
'KINOPANORAMA'
THE SMALL HALL

12:00
DOCU/КЛАС
Роман Бондарчук
Від задуму до монтажу –
на основі нового документального
фільму «Поет серед людей»
Синхронний переклад
DOCU/CLASS
Roman Bondarchuk
From concept to editing –
based on the new documentary
Poet on the Run
Simultaneous interpreting

14:00
DOCU/КЛАС
Маріанна Каат
Від ідеї до втілення:
досвід пострадянського
документаліста в світі голого чистогану
Синхронний переклад
DOCU/CLASS
Marianna Kaat
From idea to creation: the experience of
a post-Soviet documentary filmmaker
in finding financing
Simultaneous interpreting

«КІНОПАНОРАМА»
ВЕЛИКА ЗАЛА
'KINOPANORAMA'
THE BIG HALL

19:00
НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ
DOCUDAYS UA
Англійський хірург
Велика Британія, Україна / 2007 / 93'
Джеффри Сміт
Зустріч із представниками української
частини знімальної групи
THE BEST OF DOCUDAYS UA
The English Surgeon
UK, Ukraine / 2007 / 93'
Geoffrey Smith
Q&A with the Ukrainian film crew

21:00
DOCU/АРТ
Ай Вейвей:
Ні про що не шкодує
США / 2012 / 91'
Елісон Клеймен
DOCU/ART
Ai Weiwei:
Never Sorry
USA / 2012 / 91'
Alison Klayman

ГАЛЕРЕЯ «КАМЕРА»
вул. Прорізна, 22
'CAMERA' GALLERY
вул. Prorizna, 22

19:00
ВІДКРИТТЯ
ФОТОВИСТАВКИ
Романа Бондарчука
«Ромський альбом»
OPENING
of Roman Bondarchuk's
PHOTO EXHIBITION
The Roma Album

**БУДИНОК КІНО
СІНЯ ЗАЛА
CINEMA HOUSE
BLUE HALL**

Национальний центр Олександра Довженка та Олексій Радинський представляють:
«ПРОЩАВАЙ, КІНО!» Українська критична документалістика, 1987–1995. Унікальна критична хвиля українського неігрового кіно на зламі епох. Куратор програми – Олексій Радинський, медіа-активіст, кінознавець, редактор української версії журналу «Політична критика»

National Oleksandr Dovzhenko Centre and Oleksiy Radynsky present:
A FAREWELL TO CINEMA. The Critical School of Ukrainian Documentary Film, 1987–1995. A unique critical wave of Ukrainian non-fiction films at the turn of an era. The program's curator is Oleksiy Radynsky, media activist, film critic, editor of Political Critique (Ukrainian edition)

14:00
«Прощай, кіно!»
Українська критична документалістика, 1987–1995
A Farewell to Cinema.
The Critical School of Ukrainian Documentary Film, 1987–1995

12:30
Українська прем'єра
молодіжного документального альманаху «По за Євро»
Україна / 2012 (Частина 2)
По колу / Андрій Литвиненко / 12'
Очевидець / Іван Зотіков / 11'
Зося і Запара
Аліса Коваленко, Любов Дуракова / 15'
Після дощу / Наталія Красильникова, 12'
З даху / Тетяна Харченко / 11'
Прадід / Іван Зотіков / 8'
Зустріч із режисерами

Ukrainian premiere
of the youth documentary almanac **BEYOND THE EUROS**
Ukraine / 2012 (Part 2)
Full Circle / Andriy Lytvynenko / 12'
Eyewitness / Ivan Zotikov / 11'
Zosya and Zapara
Alisa Kovalenko, Lyubov Durakova / 15'
After Rain / Nataliya Krasylnykova / 12'
From the Roof / Tetiana Kharchenko / 11'
Great-Grandfather / Ivan Zotikov / 8'
Q&A with directors

Завтра свято
УРСР / 1987 / 20'
Сергій Буковський

Щаблі демократії
Україна / 1992 / 20'
Георгій Шкляревський

Tomorrow Is a Holiday
UkrSSR / 1987 / 20'
Serhiy Bukovsky

Levels of Democracy
Ukraine / 1992 / 20'
Heorhiy Shkliarevsky

Стіна
УРСР / 1988 / 20'
Ізраїль Гольдштейн

Прощай, кіно!
Україна / 1995 / 30'
Ізраїль Гольдштейн

The Wall
UkrSSR / 1988 / 20'
Israel Goldstein

A Farewell to Cinema
UkrSSR / 1987 / 30'
Israel Goldstein

Дах
УРСР / 1989 / 20'
Сергій Буковський

Зустріч із куратором програми
Олексієм Радинським

The Roof
UkrSSR / 1989 / 20'
Serhiy Bukovsky

Q&A with program curator
Oleksiy Radynsky

16:00
СПЕЦІАЛЬНА ПОДІЯ
Ромська мрія
Україна / 2012 / 22'
Роман Бондарчук
Зустріч із режисером та героями фільму
SPECIAL EVENT
Roma Dream
Ukraine / 2012 / 22'
Roman Bondarchuk
Q&A with director and subjects

Ромська мрія
Історії про ромів, які намагаються долати стереотипне дискримінаційне ставлення щодо себе, але прагнуть не втратити культурної ідентичності.
Організатори: Херсонський обласний Фонд милосердя та здоров'я, Міжнародний фонд «Відродження» та Ініціатива «Посилення правових можливостей бідних верств населення».
Інтерв'ю з Романом Бондарчуком – стор. 17

Roma Dream
The stories of Roma people who are trying to overcome the discriminatory stereotypical treatment of their people, while still aiming to preserve their cultural identity.
Organizers: Kherson Oblast Fund for Health and Charity, the International Renaissance Foundation, and the Initiative on Legal Empowerment of the Poor
Interview with Roman Bondarchuk – page 17

17:00
DOCU/ПРАВО
Як ми зіграли революцію
Литва / 2011 / 67'
Гедре Жіцкіте
Зустріч із режисером
DOCU/RIGHT
How We Played the Revolution
Lithuania / 2011 / 67'
Giedrė Žickytė
Q&A with director

18:30
DOCU/ПРАВО
Ісландія: нульовий рік
Ісландія, Чехія, Франція / 2012 / 52'
Арманд Шолля-Намі, Сігурдур Халлмар Магнуссон
Зустріч із режисерами
DOCU/RIGHT
Iceland, Year Zero
Iceland, Czech Republic, France / 2012 / 52'
Armande Chollat-Namy, Sigurdur Hallmar Magnússon
Q&A with directors

20:00
АРАБСЬКА ВЕСНА
Завтра було краще
Туніс / 2012 / 74'
Хінде Бужемаа
Зустріч із режисером
ARAB SPRING
It Was Better Tomorrow
Tunisia / 2012 / 74'
Hinde Boujemaa
Q&A with director

**БУДИНОК КІНО
ЧЕРВОНА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
RED HALL**

15:00
DOCU/КОРОТКО
DOCU/SHORT
Абетка
Німеччина / 2012 / 12'
Мадлі Ляене
Зустріч із режисером
Сери та сеньйори
Україна / 2013 / 35'
Олександр Течинський
Зустріч із режисером
...Нехай життя наше в інших триває
Росія / 2012 / 37'
Георгій Молодцов
Зустріч із режисером

ABC
Germany / 2012 / 12'
Madli Lääne
Q&A with director
Sirs and Masters
Ukraine / 2012 / 35'
Oleksandr Tychynsky
Q&A with director
...Let Our Lives Continue in Others
Russia / 2012 / 37'
Georgiy Molodtsov
Q&A with director

17:30
ВИБІР Є!
Доволі! До волі...
Білорусь, Польща / 2012 / 55'
Андрей Куціла, Вячаслау Ракіцкі
Зустріч із режисерами
THERE IS A CHOICE
Enough! To Freedom...
Belarus, Poland / 2011 / 55'
Andrei Kutsila, Viachaslau Rakitski
Q&A with directors

Доволі! До волі...
Мінськ, 19 грудня 2010 року. Після того як уряд нахабно викрав голоси виборців, десятки тисяч білорусів вийшли на вулиці з мирними протестами...

Enough! To Freedom...
Minsk, December 19, 2010. After the Belarus government blatantly hijacked the results of the presidential election, tens of thousands of Belarusians came out on the streets in a peaceful protest...

19:00
DOCU/ЖИТТЯ
Виродок співає найсолодше
Канада, Данія / 2012 / 71'
Крісті Гарленд
Зустріч із режисером
DOCU/LIFE
The Bastard Sings the Sweetest Song
Canada, Denmark / 2012 / 71'
Christy Garland
Q&A with director

20:30
DOCU/ЖИТТЯ
Документаліст
Латвія / 2012 / 82'
Іварс Звієдріс, Інесе Клява
Зустріч із режисерами
DOCU/LIFE
The Documentarian
Latvia / 2012 / 82'
Ivars Zviedris, Inese Kļava
Q&A with directors

**БУДИНОК КІНО
БЛАКИТНА ВІТАЛЬНЯ
CINEMA HOUSE
BLUE SITTING ROOM**

11:00
СЕМІНАР/ВОРКШОП
«І словом, і ділом».
Досвід «Свідомо» у вирішенні суспільних проблем.
Організатор: Громадянська служба «Свідомо»
SEMINAR/WORKSHOP
'In Word and Deed'
The experience of Svidomo in social problem-solving.
Organizer: Svidomo Civic Service

14:00
МАЙСТЕР-КЛАС
для партнерів мережі Docudays UA
«Кіно – форум-театр – пошук вирішення проблеми».
Організатор: Всеукраїнська програма «Розуміємо права людини»
WORKSHOP
for partners of Docudays UA network
'Film – forum theater – search for a solution to the problem'.
Organizer: All-Ukrainian program We Understand Human Rights

**БУДИНОК КІНО
ХОЛ 3-ГО ПОВЕРХУ
CINEMA HOUSE
HALL ON THE 3RD FLOOR**

10:00-22:00
Виставка пам'яті друга і продюсера фестивалю Андрія Матросова «Нульові».
Організатор: Оргкомітет фестивалю Docudays UA
Memorial exhibition
The Noughties, dedicated to Andriy Matrosov, friend and producer of the festival.
Organizer: Docudays UA Organizing Committee

12:00-17:00
«Жива бібліотека»
'Living Library'

**БУДИНОК КІНО
МАЛА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
THE SMALL HALL**

11:00-19:00
Відеотека фестивалю
Video Library

**«КІНОПАНОРАМА»
МАЛА ЗАЛА
'KINORANORAMA'
THE SMALL HALL**

12:00
DOCU/КЛАС
Любов Аркус
Для документалістів та кінокритиків, запитання – відповіді
Синхронний переклад
DOCU/CLASS
Lyubov Arkus
For documentary filmmakers and film critics, Q&A
Simultaneous interpreting

Любов Аркус
Відома російська кінознавиця, засновниця і головна редакторка журналу «Сеанс», режисерка, продюсерка, співзасновниця Фонду сприяння вирішення проблем аутизму в Росії «Вихід».
Lyubov Arkus
A famous Russian film expert, the founder and editor-in-chief of the *Séance* magazine, a film director, producer and recently also a co-founder of *The Way Out*, a foundation for solving the problem of autism in Russia.

14:00
DOCU/КЛАС
Кшиштоф Копчинський
Як підготувати проект документального фільму для європейського ринку
Синхронний переклад
DOCU/CLASS
Krzysztof Kopczyński
How to prepare a documentary project for the European market
Simultaneous interpreting

Кшиштоф Копчинський
Польський продюсер, сценарист і режисер, доцент Варшавського університету. До 2011 року був експертом Польського інституту кінематографії.
Krzysztof Kopczyński
A Polish producer, scriptwriter and director, Associate Professor at the University of Warsaw. Worked as an expert at the Polish Film Institute until 2011.

**«КІНОПАНОРАМА»
ВЕЛИКА ЗАЛА
'KINORANORAMA'
THE BIG HALL**

19:00
НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ
DOCUDAYS UA
Плати й одружуйся
Австрія, Хорватія, Македонія, США / 2008 / 76'
Атанас Георгієв
THE BEST OF DOCUDAYS UA
Cash and Marry
Austria, Croatia, Macedonia, US / 2008 / 76'
Atanas Georgiev

21:00
DOCU/АРТ
Це не фільм
Іран / 2011 / 75'
Джафар Панахі, Моджаба Міртамасб
DOCU/ART
This Is Not a Film
Iran / 2011 / 75'
Jafar Panahi, Mojtaba Mirtahmasb

Це не фільм
Відомого режисера Джафара Панахі засудили до шести років ув'язнення і на 20 років заборонили знімати. Але цензура лише надихнула іранського митця.
Учасник Каннського МКФ 2011 року
This Is Not a Film
Acclaimed director Jafar Panahi is sentenced to six years in prison and banned from film-making for 20 years. But censorship only inspired this Iranian artist.
Screened at the 2011 Cannes IFF

**25 БЕРЕЗНЯ
ПОНЕДІЛОК**
March 25
Monday

**БУДИНОК КІНО
СИНЯ ЗАЛА
CINEMA HOUSE
BLUE HALL**

🕒 16:00

DOCU/ПРАВО
Дівчина з Півдня
Аргентина / 2012 / 94'
Хосе Луїс Гарсія

DOCU/RIGHT
The Girl from the South
Argentina / 2012 / 94'
José Luis García

🕒 18:00

DOCU/ПРАВО
½ революції
Данія, Єгипет / 2012 / 72'
Омар Шаргаві, Карім Ель Хакім
Зустріч із режисером

DOCU/RIGHT
½ Revolution
Denmark, Egypt / 2012 / 72'
Omar Shargawi, Karim El Hakim
Q&A with director

🕒 20:00

АРАБСЬКА ВЕСНА
Назад на площу
Норвегія, Канада / 2012 / 83'
Петр Лом
Зустріч із режисером

ARAB SPRING
Back to the Square
Norway, Canada / 2012 / 83'
Petr Lom
Q&A with director

**БУДИНОК КІНО
ЧЕРВОНА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
RED HALL**

🕒 15:00

DOCU/КОРОТКО
DOCU/SHORT

Перукарська воля
Шотландія / 2011 / 29'
Фінлі Претселл,
Едріен МакДовалл

Людина нафти
Азербайджан / 2012 / 26'
Сейран Махмудоглу

Вирок
Хорватія / 2013 / 10'
Джуро Гавран

Cutting Loose
Scotland / 2011 / 29'
Finlay Pretsell,
Adrian McDowall

Oilman
Azerbaijan / 2012 / 26'
Seyran Mahmudoglu

The Verdict
Croatia / 2013 / 10'
Đuro Gavran

Зустріч із режисером

Зустріч
із режисером
монтажу

Q&A with director

Q&A with editor

Що написано пером
Польща / 2011 / 11'
Мартін Рат

Власті голуби
Шотландія / 2012 / 17'
Пол Фіган

Written in Ink
Poland / 2011 / 11'
Martin Rath

Pouters
Scotland / 2012 / 17'
Paul Fegan

Зустріч із режисером

Зустріч із режисером

Q&A with director

Q&A with director

🕒 17:30

СПЕЦІАЛЬНА ПОДІЯ
Документальний альманах
«Відкритий доступ»

SPECIAL EVENT
Documentary almanac
Open Access

Україна / 2012 / 98'

Межигіря
Володимир Тихий / 22'
Афганець
Дмитро Коновалов / 14'
Школа
Сергій Андрушко / 19'
Дім з химерами
Жанна Довгич / 16'
У кутку
Дмитро Тяжлов / 25'

Зустріч із режисерами
та героями фільмів

Ukraine / 2012 / 98'

Mezhyhirya
Volodymyr Tykhy / 22'
Afghan War Veteran
Dmytro Kononov / 14'
School
Serhiy Andrushko / 19'
House with Chimeras
Zhanna Dovhych / 16'
Cornered
Dmytro Tiazhlov / 25'

Q&A with directors
and subjects of the films

Документальний альманах
«Відкритий доступ»

2011 рік, Україна. На тлі регресу в дотриманні прав та свобод ухвалено новий закон – тепер кожен може запитувати у держорганів інформацію, яка раніше була закритою. П'ятеро героїв кидають виклик системі. Вони не знайомі одне з одним. Однак усіх їх об'єднує бажання дізнатися правду.

Documentary almanac
Open Access

Ukraine, 2011. In a situation of regression of rights and freedoms in Ukraine, a new law has been passed, and now everyone can request previously inaccessible information from government institutions. Five heroes challenge the system. They don't know each other. But the desire to know the truth unites them.

🕒 19:30

DOCU/ЖИТТЯ

**Машина, яка змушує
все зникати**
Грузія, Німеччина / 2012 / 97'
Тінатін Гурчіані

Зустріч із продюсером

DOCU/LIFE

**The Machine Which Makes
Everything Disappear**
Georgia, Germany / 2012 / 97'
Tinatin Gurchiani

Q&A with producer

🕒 21:30

DOCU/ЖИТТЯ

Ноосфера
Румунія / 2011 / 56'
Арчіл Хетагурі,
Ілеана Станкулеску
Зустріч із режисерами

DOCU/LIFE

Noosfera
Romania / 2011 / 56'
Artchil Khetagouri,
Ileana Stanculescu
Q&A with directors

**БУДИНОК КІНО
БЛАКИТНА ВІТАЛЬНЯ
CINEMA HOUSE
BLUE SITTING ROOM**

🕒 11:30

ОБГОВОРЕННЯ:

«Інтерактивний майстер-клас захисту від дискримінації для жінок».
Організатори: Коаліція з протидії дискримінації в Україні та Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна»

DISCUSSION:

'Interactive workshop on protection from discrimination for women'.
Organizers: the Coalition for Combating Discrimination in Ukraine and the International Women's Rights Center La Strada Ukraine

🕒 15:00

КРУГЛИЙ СТІЛ:

«Вибір є!»
Організатор:
Українська Гельсінська спілка з прав людини

ROUND TABLE:

'There Is a Choice'.
Organizer:
Ukrainian Helsinki Human Rights Union

🕒 17:00

**КАМПАНІЯ «ЗА ПРАВА
ЖУРНАЛІСТІВ!»**
**ТРЕНІНГ: «Безпека журналістів
в умовах українських реалій».**

Організатор:
Незалежна медіа-профспілка

**FOR JOURNALISTS' RIGHTS
CAMPAIGN**

**TRAINING: 'Safety of journalists
working in Ukraine'.**

Organizer:
Independent Media Trade Union

🕒 19:00

**СПЕЦІАЛЬНА ПОДІЯ:
ПРАВО ЖИТИ БЕЗ БОЛЮ**

Ліки за ґратами
16' / 2012
Ніна Рудік

Зустріч з режисером та активістами
кампанії StopBіль

Організатор: Міжнародний фонд
«Відродження»

**SPECIAL EVENT: THE RIGHT TO
LIVE WITHOUT PAIN**

Medication Behind Bars
16' / 2012
Nina Rudik

Q&A with director and activists from the
StopPain campaign

Organizer: The International Renaissance
Foundation

**БУДИНОК КІНО
ХОЛ 3-ГО ПОВЕРХУ
CINEMA HOUSE
HALL ON THE 3RD FLOOR**

🕒 10:00-22:00

**Виставка пам'яті друга і
продюсера фестивалю Андрія
Матросова «Нульові».**

Організатор:
Органітет фестивалю Docudays UA

**Memorial exhibition
The Noughties, dedicated
to Andriy Matrosov, friend and
producer of the festival.**

Organizer:
Docudays UA Organizing Committee

🕒 12:00-17:00

«ЖИВА БІБЛІОТЕКА»

'LIVING LIBRARY'

🕒 16:00-20:00

**КАМПАНІЯ
«ЗА ПРАВА ЖУРНАЛІСТІВ!»**
**FOR JOURNALISTS' RIGHTS
CAMPAIGN**

**БУДИНОК КІНО
МАЛА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
THE SMALL HALL**

🕒 11:00-19:00
**ВІДЕОТЕКА ФЕСТИВАЛЮ
VIDEO LIBRARY**

**«КІНОПАНОРАМА»
МАЛА ЗАЛА
'KINORANORAMA'
THE SMALL HALL**

🕒 12:00

DOCU/КЛАС
Аудріус Стоніс

**Відображення реальності
у документальному фільмі**

Синхронний переклад

DOCU/CLASS
Audrius Stonys

**Displaying reality
in documentary film**

Simultaneous interpreting

Аудріус Стоніс

Видатний литовський режисер документаліст є також і досвідченим лектором – він викладав у Європейському кіноколеджі в Данії та читав лекції в багатьох кіношколах світу.
Інтерв'ю з Аудріусом Стонісом – стор. 22

Audrius Stonys

This outstanding Lithuanian director of documentaries is also an experienced lecturer – he was a teacher at the European Film College, Denmark, and has also given lectures all over the world.
Interview with Audrius Stonys – page 23

**«КІНОПАНОРАМА»
ВЕЛИКА ЗАЛА
'KINORANORAMA'
THE BIG HALL**

🕒 19:00

**НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ
DOCUDAYS UA**
Голосуйте за мене, будь ласка
Данія, Китай / 2007 / 55'
Вейдзюнь Чен

**THE BEST OF
DOCUDAYS UA**
Please Vote for Me
Denmark, China / 2007 / 55'
Weijun Chen

🕒 21:00

DOCU/АРТ
Діти води
Нідерланди / 2011 / 75'
Альона ван дер Хорст

DOCU/ART
Water Children
The Netherlands / 2011 / 75'
Aliona van der Horst

Діти води
Що таке менструація? Чому я не можу завагітніти? Як пережити смерть моєї дитини? Що робити з комахами, які оселилися на твоєму полі? Дуже жіноче кіно. Рекомендовано до перегляду людям будь-якої статі, будь-якого віку, будь-якої орієнтації.
Почесна відзнака DOK Leipzig 2011 року

Water Children

What is menstruation? Why can't I get pregnant? How can I survive the death of my child? How can I deal with the insects that have settled on my field? A very female film. Recommended for people of any gender, any age, any sexual orientation.
Honorary Mention at the 2011 DOK Leipzig IDAF

БУДИНОК КІНО
СИНЯ ЗАЛА
CINEMA HOUSE
BLUE HALL

16:30
РЕТРОСПЕКТИВА
АУДРІЮСА СТОНИСА
Дзвін
Литва / 2007 / 56'
AUDRIUS STONYS
RETROSPECTIVE
The Bell
Lithuania / 2007 / 56'

Дзвін
Однозначно. Прокляття.
Подійкують, що церковний дзвін
пішов на дно ще під час
польсько-шведської війни. Та ні,
ми нічого такого не чули, кажуть
інші. А документалісти одягають
акваланги і пірнають у безодню
озерних глибин, скуту кригою.
Один із найкращих фільмів
литовського майстра.

Інтерв'ю з Аудріюсом
Стонісом – стор. 22

The Bell
It is a curse for sure. They say
that the church bell fell
through the ice long ago,
during the
Lithuanian-Swedish war. "No,
we've never heard about that,"
others say. The filmmakers
take their diving gear and
descend into the obscurity of
the deep lake.

Interview with Audrius
Stonys – page 23

18:00
ДОСУ/ПРАВО
Пам'ятник,
який сподобається всім
Естонія / 2011 / 87'
Крістіна Норман
Зустріч із членом творчої групи
ДОСУ/RIGHT
A Monument
to Please Everyone
Estonia / 2011 / 87'
Kristina Norman
Q&A with a film crew member

20:00
АРАБСЬКА ВЕСНА
Революціонер
із примусу
Велика Британія / 2012 / 69'
Шон МакАлістер
Зустріч із продюсером
ARAB SPRING
The Reluctant
Revolutionary
UK / 2012 / 69'
Sean McAllister
Q&A with producer

БУДИНОК КІНО
ЧЕРВОНА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
RED HALL

15:00
ДОСУ/КОРОТКО
Мовчазний хаос
Демократична Республіка Конго,
Італія / 2012 / 44'
Антоніо Спано
Зустріч із режисером
24 відра, 7 мишей, 18 років
Румунія / 2012 / 39'
Маріус Іакоб
Незграбною ходю
Польща / 2012 / 41'
Каміля Юзефовіч
Зустріч із режисером

DOCU/SHORT
The Silent Chaos
Democratic Republic of Congo,
Italy / 2012 / 44'
Antonio Spanò
Q&A with director
24 Buckets, 7 Mice, 18 Years
Romania / 2012 / 39'
Marius Iacob
Galumphing
Poland / 2012 / 41'
Kamila Józefowicz
Q&A with director

17:30
ВИБІР Є!
Строк: Вибрані епізоди
Росія / 2012 / 60'
Павел Костомаров,
Александр Расторгуєв,
Алексей Пивоваров
Зустріч із режисерами
THERE IS A CHOICE
The Term: Selected Episodes
Russia / 2012 / 60'
Pavel Kostomarov,
Alexander Rastorguev,
Aleksel Pivovarov
Q&A with directors

19:30
ДОСУ/ЖИТТЯ
Розмови на серйозні теми
Литва / 2012 / 64'
Гієдрє Бейноруте
Зустріч із режисером
ДОСУ/LIFE
Conversations on
Serious Topics
Lithuania, 2012 / 64'
Giedrė Beinoriūtė
Q&A with director

21:00
ДОСУ/ЖИТТЯ
Польські ілюзії
Польща, Німеччина, Данія,
Франція / 2012 / 79'
Якоб Даммас, Хельге Реннер
Зустріч із режисерами
ДОСУ/LIFE
Polish Illusions
Poland, Germany, Denmark,
France / 2012, 79'
Jacob Dammas, Helge Renner
Q&A with directors

БУДИНОК КІНО
БЛАКИТНА ВІТАЛЬНЯ
CINEMA HOUSE
BLUE SITTING ROOM

11:00
ПРЕЗЕНТАЦІЯ
«Щоденника українського
пікетувальника».
Організатори: УГСПЛ, партнерство
«За свободу мирних зібрань»
PRESENTATION OF
'The Diary of a Ukrainian
Protester'.
Organizers: UHHRU, For the Freedom
of Assembly partnership

Строк:
Вибрані епізоди
The conceptual genre of 'documentary news'
as executed by the star team of Rastorguev,
Kostomarov and Pivovarov raised a fuss in
Russia, after they caught the political
opposition in their viewfinders...

Інтерв'ю
з авторами проекту
– стор. 18

Interview with the authors
of the project
– page 18

14:00
ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ
«Таємниці й рішучі кроки.
Звернення до суду
зادля відкриття публічної
інформації».
Організатори: Інститут Медіа Права
та Міжнародний фонд «Відродження»

PANEL DISCUSSION
'Secrets and decisive actions.
Going to court
to access
public information'.
Organizers: Institute of Media Law
and International Renaissance Foundation

ТРЕНІНГ:
«Журналістські
розслідування».
Організатор: Незалежна
медіа-профспілка

TRAINING:
'Journalistic
Investigations'.
Organizer: Independent
Media Trade Union

18:00
ЗУСТРІЧ
гостей фестивалю та ЗМІ з режисером
фільму «Шахта № 8» Маріанною Каат,
героєм фільму Юрою Сікановим та
Львівською молодіжною організацією
«Учнівське братство».
Організатор:
Оргкомітет Docudays UA

MEETING
of festival guests and mass media
representatives with the director of
Pit No 8 Marianna Kaat, the subject of
the film Yura Sikanov, and the Lviv
youth organization Students'
Brotherhood.
Organizer: Docudays UA

БУДИНОК КІНО
ХОЛ 3-ГО ПОВЕРХУ
CINEMA HOUSE
HALL ON THE 3RD FLOOR

10:00-22:00
ВИСТАВКА
пам'яті друга
і продюсера фестивалю
Андрія Матросова
«Нульові».
Організатор:
Оргкомітет фестивалю
Docudays UA

MEMORIAL EXHIBITION
The Noughties,
dedicated to Andriy Matrosov,
friend and producer of the
festival.
Organizer:
Docudays UA
Organizing Committee

12:00-17:00
«ЖИВА БІБЛІОТЕКА»
'LIVING LIBRARY'

БУДИНОК КІНО
МАЛА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
THE SMALL HALL

11:00-19:00
ВІДЕОТЕКА ФЕСТИВАЛЮ
VIDEO LIBRARY

«КІНОПАНОРАМА»
МАЛА ЗАЛА
'KINOPANORAMA'
THE SMALL HALL

12:00
ДОСУ/КЛАС
ДОСУ/CLASS

Петр Лом
Досвід режисера фільмів
про права людини
Синхронний переклад

Petr Lom
Experience of a human right
films director
Simultaneous interpreting

14:00
ДОСУ/КЛАС
Тве Стін Мюллер
Фестивальні стратегії
документального фільму
Синхронний переклад
ДОСУ/CLASS
Tue Steen Müller
Festival strategies
for a documentary film
Simultaneous interpreting

Тве Стін Мюллер
Визнаний експерт у світовій докумен-
талістиці, кінокритик (filmkommentaren.dk),
куратор багатьох міжнародних
кінофестивалів та викладач.
Інтерв'ю з Тве Стін Мюллером – стор. 21
Tue Steen Müller
A world-renowned expert in the field of
documentaries, film critic
(filmkommentaren.dk), curator of many
international film festivals, and a tutor.
Interview with Tue Steen Müller – page 21

Петр Лом
Чесько-канадський режисер та
продюсер, доктор політичної
філософії Гарвардського університету,
що залишив академічну кар'єру та
повністю присвятив себе докумен-
тальному кіно. Його фільм «Назад на
площу» – у спеціальній програмі
Docudays UA «Арабська весна».
Petr Lom
A Czech-Canadian director and producer,
former academic with a Ph.D. in political
philosophy from Harvard, he gave up his
university career in 2003 to become a
full-time documentary filmmaker,
specializing in human rights subjects. His
film Back to the Square is included to the
special Docudays UA program Arab Spring.

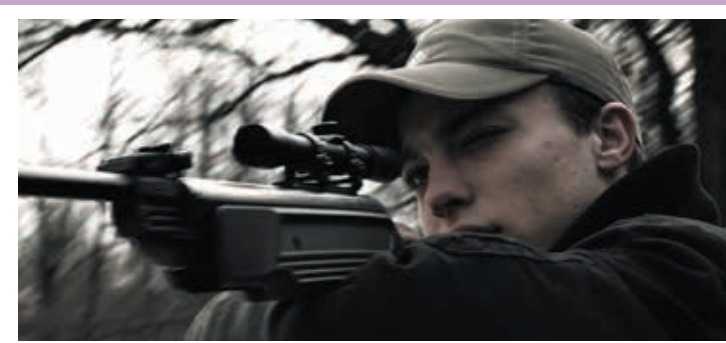

«КІНОПАНОРАМА»
ВЕЛИКА ЗАЛА
'KINOPANORAMA'
THE BIG HALL

19:00
НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ
DOCUDAYS UA
Бірма ВЖ – репортаж із
закритої країни
Данія / 2008 / 84'
Андерс Естергорд
THE BEST OF DOCUDAYS UA
Burma VJ – Reporting from a
Closed Country
Denmark / 2008 / 84'
Anders Østergaard

21:00
НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ
DOCUDAYS UA
Революція, якої не було
Естонія, Фінляндія / 2008 / 96'
Альона Полуніна
THE BEST OF DOCUDAYS UA
The Revolution That Wasn't
Estonia, Finland / 2008 / 96'
Aliona Polunina

Читайте про
НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ
DOCUDAYS UA
– стор. 8
Read about
THE BEST OF
DOCUDAYS UA
– page 16

**27 БЕРЕЗНЯ
СЕРЕДА
March 27
Wednesday**

**БУДИНОК КІНО
СИНЯ ЗАЛА
CINEMA HOUSE
BLUE HALL**

🕒 14:00

СПЕЦІАЛЬНА ПОДІЯ
Час життя об'єкта в кадрі
Україна, Італія / 2012 / 116'
Олександр Балагура
Зустріч із режисером

SPECIAL EVENT
Life Span of the Object in Frame
Ukraine, Italy / 2012 / 116'
Oleksandr Balahura
Q&A with director

DOCU/ANIMA.
Документальна
анімація

Ще кілька років тому словосполучення «документальна анімація» видавалося оксюмороном. Зараз – це найактуальніший спосіб оповіді. До півторагодинної добірки експериментальних короткометражок увійшли призери МКФ у Берліні й Амстердамі, а також Sundance; номінант на премію «Оскар» і хіти правозахисних фестивалів.

DOCU/ANIMA.
Documentary
animation

A couple of years ago, the combination of words 'animated documentary' seemed to be an oxymoron. Yet now it's a very modern way of expression. This 90-minute selection of experimental shorts includes winners of International Film Festivals in Berlin and Amsterdam, as well as Sundance; an Oscar nominee, and the favorites of human rights festivals.

🕒 17:00

**ДОКУМЕНТАЛЬНА
АНІМАЦІЯ**

**DOCUMENTARY
ANIMATION**

Раби
Давід Аронович, Ханна Хейльборн / Швеція, Норвегія, Данія / 2008 / 15'
Мадагаскар: подорожні нотатки
Бастьєн Дюбуа / Франція / 2009 / 12'
Брак доказів
Ха Йон Квон / Франція / 2011 / 9'
Моя «довга пташка»
Вілл Андерсон / Шотландія / 2011 / 15'
Картонна коробка
Збігнєв Чапля / Польща / 2012 / 9'
Марсель – король Тервурену
Том Шрьодер / США / 2012 / 6'
Ірландські народні меблі
Тоні Даноґу / Ірландія / 2012 / 9'

Slaves
David Aronowitsch, Hanna Heilborn / Sweden, Norway, Denmark / 2009 / 15'
Madagascar, a Journey Diary
Bastien Dubois / France / 2009 / 12'
Lack of Evidence
Hayoun Kwon / France / 2011 / 9'
The Making of Longbird
Will Anderson / Scotland / 2011 / 15'
Paper Box
Zbigniew Czapl / Poland / 2012 / 9'
Marcel, King of Tervuren
Tom Schroeder / USA / 2012 / 6'
Irish Folk Furniture
Tony Donoghue / Ireland / 2012 / 9'

**БУДИНОК КІНО
ЧЕРВОНА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
RED HALL**

🕒 19:00

ЦЕРЕМОНІЯ НАГОРОДЖЕННЯ
Показ фільму-переможця
конкурсу
DOCU/ЖИТТЯ

AWARDS CEREMONY
Screening of the
DOCU/LIFE
competition winner

**БУДИНОК КІНО
БЛАКИТНА ВІТАЛЬНЯ
CINEMA HOUSE
BLUE SITTING ROOM**

🕒 11:00

ЗУСТРІЧ
регіональних партнерів
з представницями мережі
«Жінки без насильства»
Парламентської Асамблеї Ради Європи

MEETING
of regional partners with
representatives of the
Women Free of Violence
Network of the Parliamentary Assembly
of the Council of Europe

🕒 14:00

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ
«Право
на справедливий суд».

Організатор: УГСПЛ

PANEL DISCUSSION
'A Right to Fair Trial!'

Organizer: UHHRU

🕒 17:00

ЛЕКЦІЯ ДЛЯ МОЛОДІ
«Ти і міліція –
як захистити себе».

Організатор: УГСПЛ

LECTURE FOR YOUTH
'You and the militia – how to
protect yourself!'

Organizer: UHHRU

**БУДИНОК КІНО
ХОЛ 3-ГО ПОВЕРХУ
CINEMA HOUSE
HALL ON THE 3RD FLOOR**

🕒 10:00-22:00

**Виставка пам'яті друга і
продюсера фестивалю Андрія
Матросова «Нульові».**

Організатор:
Оргкомітет фестивалю Docudays UA

Memorial exhibition
The Noughties, dedicated
to Andriy Matrosov, friend and
producer of the festival.

Organizer:
Docudays UA Organizing Committee

🕒 12:00-17:00

«Жива бібліотека»
'Living Library'

🕒 13:00

ФОРУМ-ТЕАТР
Організатор: Конгрес
національних громад України

FORUM THEATER
Organizer: Congress of National
Communities of Ukraine

**БУДИНОК КІНО
МАЛА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
THE SMALL HALL**

🕒 11:00-19:00

Відеотека фестивалю
Video Library

**«КІНОПАНОРАМА»
МАЛА ЗАЛА
'KINORANORAMA'
THE SMALL HALL**

🕒 12:00

DOCU/КЛАС
Павел Костомаров
Відеоактивізм та веб-документалістика.
Досвід проєктів «Строк» і
REALNOST.DOC
Синхронний переклад

DOCU/CLASS
Pavel Kostomarov
Video-activism and web documentary.
Experience of 'The Term' and
REALNOST.DOC projects
Simultaneous interpreting

Павел Костомаров

Кінооператор і режисер-експериментатор, переможець багатьох фестивалів, у тому числі володар «Срібного ведмеда» на Берлінале.

**Інтерв'ю з авторами
проєкту «Строк» –
стор. 18**

Pavel Kostomarov

A cinematographer and director-experimentalist, prize winner at many festivals, including the Berlin IFF.

**Interview with the authors
of The Term project –
page 18**

🕒 14:00

DOCU/КЛАС
Стефан Сьоан
Веб-документалістика

Досвід роботи над проєктом Gol! як ілюстрація того, що таке веб-документалістика. Як втілити невеликий малобюджетний проєкт, такий як «Kinshasa FM». Чому веб-документалістика змінить наш спосіб роботи над фільмами, переносити виробництво на мобільні пристрої, портативні екрани, планшети, смартфони – на прикладі проєкту «Альма, розповідь про жорстокість».

Синхронний переклад

DOCU/CLASS
Stéphane Siohan
On web documentary

Presenting the Gol! experience as an illustration of what so-called web documentaries are. How small-scale projects can be achieved with a small amount of money, such as *Kinshasa FM*; Why webdocs will change the way we make documentaries by bringing creation to mobile devices, portable screens, tablets, smartphones – following the example of *Alma, a Tale of Violence*.
Simultaneous interpreting

**«КІНОПАНОРАМА»
ВЕЛИКА ЗАЛА
'KINORANORAMA'
THE BIG HALL**

🕒 17:00

**НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ
DOCUDAYS UA**
THE BEST OF
DOCUDAYS UA

Аргентинський урок
Польща / 2011 / 61'
Войцех Староць

Argentinian Lesson
Poland / 2011 / 61'
Wojciech Staroć

🕒 21:30

**Національний центр
Олександра Довженка
та
Docudays UA
представляють:**

ЗАКРИТТЯ
Міжнародного фестивалю
документального кіно
про права людини
Docudays UA

у рамках проєкту
«КОЛО ДЗИГІ» –
прем'єрний показ
відреставрованої версії
фільму
Дзиги Вертова
«Одинадцятий»
(1928, Українська РСР)
у музичному супроводі
Антон Байбакова

Вхід вільний
за умови
попередньої реєстрації
на фейсбук-сторінці заходу

**The Oleksandr Dovzhenko
National Centre,
together with
Docudays UA,
presents**

**THE CLOSING
OF THE
Docudays UA
International Human Rights
Documentary Film Festival,**

as part of the
KOLO DZIGI program,
the premiere
of the restored
film
The Eleventh Year
by Dziga Vertov
(1928, Ukrainian SSR)
with music
by Anton Baibakov

Free entrance
for registered
at the Facebook page
of the event

**АРТ-ПРОСТІР
«МИН»
вул. Дегтярівська 5**

**ART SPACE
'MYN'
vul. Dehtiarivska, 5**

**КОЛО
ДЗИГІ**
МУЗИЧНИЙ КІНОПЕРФОРМАНС

27.03.13
ПОЧАТОК О 21:30
ВХІД ЗА ЗАПРОШЕННЯМИ

АРТ-ПРОСТІР МИН
(колишній будинок трамвайників)
вул. ДЕГТЯРІВСЬКА 5А

Реж. ДЗИГА ВЕРТОВ, 1928

ОДИНАДЦЯТИЙ

ПРЕМ'ЄРА ВІДРЕСТАВРОВАНОЇ ВЕРСІЇ ФІЛЬМУ В МУЗИЧНОМУ СУПРОВІДІ
АНТОНА БАЙБАКОВА

DOVZHENKOCENTRE.ORG
f/DOVZHENKO.CENTRE

DOCU
DAYS
UA

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

БУДИНОК КІНО
ЧЕРВОНА ЗАЛА
CINEMA HOUSE
RED HALL

🕒 17:00

ФІЛЬМИ-ПЕРЕМОЖЦІ
X Міжнародного фестивалю
документального кіно
про права людини Docudays UA

AWARD-WINNING FILMS
of the 10th Docudays UA
International Human Rights
Documentary Film Festival

DOCU
DAYS
UA 15

28 БЕРЕЗНЯ
ЧЕТВЕР
MARCH 28
THURSDAY

Покажчик фільмів

ФІЛЬМ-ВІДКРИТТЯ

Твердиня 9

ДОСУ/ПРАВО

Дівчина з Півдня..... 12
Ісландія: нульовий рік 11
Пам'ятник, який сподобається всім 13
Після Вріцена 10
Синдром панка 10
Як ми зіграли революцію 11
½ революції..... 12

ДОСУ/ЖИТТЯ

Виродок співає найсолодше..... 11
Документаліст 11
Драган Венде – Західний Берлін 10
Машина, яка змушує все зникати 12
Ноосфера..... 12
Польські ілюзії..... 13
Розмови на серйозні теми 13

ДОСУ/КОРОТКО

Абетка..... 11
Вирок..... 12
Власті голуби..... 12
Край електросміття 10
Людина нафти..... 12
Мовчазний хаос 13
Мрія..... 10
Незграбною ходою 13
...Нехай життя наше в інших триває..... 11
Перукарська воля..... 12
Рогалик 10
Сери та сеньйори..... 11
Цвіт крізь сльози..... 10
Що написано пером 12
24 відра, 7 мишей, 18 років..... 13

ВИБІР Є!

Від шепоту до крику..... 10
Доволі! До волі..... 11
Строк: Вибрані епізоди 13, 18

АРАБСЬКА ВЕСНА

Завтра було краще..... 5, 11
Назад на площу..... 5, 12
Революціонер із примусу..... 5, 13

ПРОЩАВАЙ, КІНО!

Критична школа
української документалістики, 1987–1995
Завтра свято 11
Стіна 11
Дах 11
Шаблі демократії..... 11
Прощавай, кіно!..... 11

НАЙКРАЩІ ФІЛЬМИ DOCUDAYS UA

Англійський хірург 8, 10
Аргентинський урок..... 8, 14
Бірма ВЖ – репортаж із закритої країни 8, 13
Голосуйте за мене, будь ласка 8, 12
Плати й одружуйся..... 8, 11
Революція, якої не було 8, 13

ДОСУ/АНИМА. Документальна анімація

Брак доказів 14
Ірландські народні меблі 14
Картонна коробка 14
Мадагаскар: подорожні нотатки 14
Марсель – король Тервурену..... 14
Моя «довга пташка»..... 14
Раби..... 14

ДОСУ/АРТ

Ай Вейвей: Ні про що не шкодуй..... 10
Це не фільм..... 11
Діти води..... 12

РЕТРОСПЕКТИВА АУДРЮСА СТОНИСА

Земля сліпих..... 10, 22
Одна 10, 22
Уку Укай 10, 22
Дзвін 13, 22

СПЕЦІАЛЬНІ ПОДІЇ

Антон тут поряд 10
Час життя об'єкта в кадрі..... 14, 19
Ромська мрія 11, 17
Поза Євро 10, 11
Документальний альманах
«Відкритий доступ» 12

ФІЛЬМ-ЗАКРИТТЯ

Одинадцятий 4, 14

Index of films

OPENING FILM

Fortress 9

DOCU/RIGHT

Beyond Wriezen..... 10
The Girl from the South 12
How We Played the Revolution..... 11
Iceland, Year Zero 11
A Monument to Please Everyone 13
The Punk Syndrome 10
½ Revolution 12

DOCU/LIFE

The Bastard Sings the Sweetest Song 11
Conversations on Serious Topics 13
The Documentarian 11
Dragan Wendé – West Berlin 10
Noosfera..... 12
Polish Illusions 13
The Machine Which Makes Everything
Disappear..... 12

DOCU/SHORT

ABC..... 11
Blossom with Tears 10
Cutting Loose 12
The Dream..... 10
E-WASTELAND..... 10
Galumphing 13
...Let Our Lives Continue in Others 11
Oilman 12
Pouters..... 12
Rogalik..... 10
The Silent Chaos 13
Sirs and Misters..... 11
Written in Ink..... 12
The Verdict 12
24 Buckets, 7 Mice, 18 Years 13

THERE IS A CHOICE

A Whisper to a Roar..... 10
Enough! To Freedom..... 11
The Term: Selected Episodes 13, 18

ARAB SPRING

It Was Better Tomorrow 5, 11
Back to the Square 5, 12
The Reluctant Revolutionary 5, 13

A FAREWELL TO CINEMA.

The Critical School of Ukrainian Documentary
Film, 1987–1995
Tomorrow Is a Holiday 11
The Wall 11
The Roof 11
Levels of Democracy..... 11
A Farewell to Cinema 11

THE BEST OF DOCUDAYS UA

Argentinian Lesson..... 14, 16
Burma VJ –
Reporting from a Closed Country..... 16, 13
Cash and Marry 11, 16
The English Surgeon 10, 16
Please Vote for Me..... 12, 16
The Revolution That Wasn't 8, 13

DOCU/АНИМА. Documentary animation

Irish Folk Furniture..... 14
Lack of Evidence 14
Madagascar, a Journey Diary 14
The Making of Longbird 14
Marcel, King of Tervuren..... 14
Paper Box..... 14
Slaves..... 14

DOCU/ART

Ai Weiwei: Never Sorry..... 10
This Is Not a Film 11
Water Children..... 12

AUDRIUS STONYS RETROSPECTIVE

Earth of the Blind 10, 23
Alone 10, 23
Uku Ukai..... 10, 23
The Bell..... 13, 23

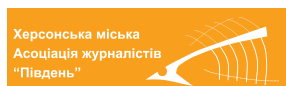
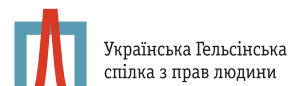
SPECIAL EVENTS

Anton's Right Here 10
Life Span of the Object in Frame 14, 19
Roma Dream 11, 17
Beyond The Euros..... 10, 11
Documentary Almanac
Open Access..... 12

CLOSING FILM

The Eleventh Year 4, 14

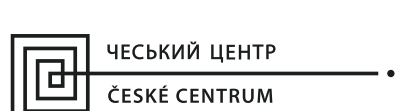
ОРГАНІЗАТОРИ / ORGANIZERS

ЗА ПІДТРИМКИ / WITH THE SUPPORT

ПАРТНЕРИ / PARTNERS

ГЕНЕРАЛЬНИЙ МІДІА-ПАРТНЕР / GENERAL MEDIA PARTNER

ЕКСКЛЮЗИВНИЙ МІДІА-ПАРТНЕР / EXCLUSIVE MEDIA PARTNER

АНГЛОМОВНИЙ МІДІА-ПАРТНЕР / ENGLISH-LANGUAGE MEDIA PARTNER

ПЕРШИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ПАРТНЕР / FIRST ANALYTICAL MEDIA PARTNER

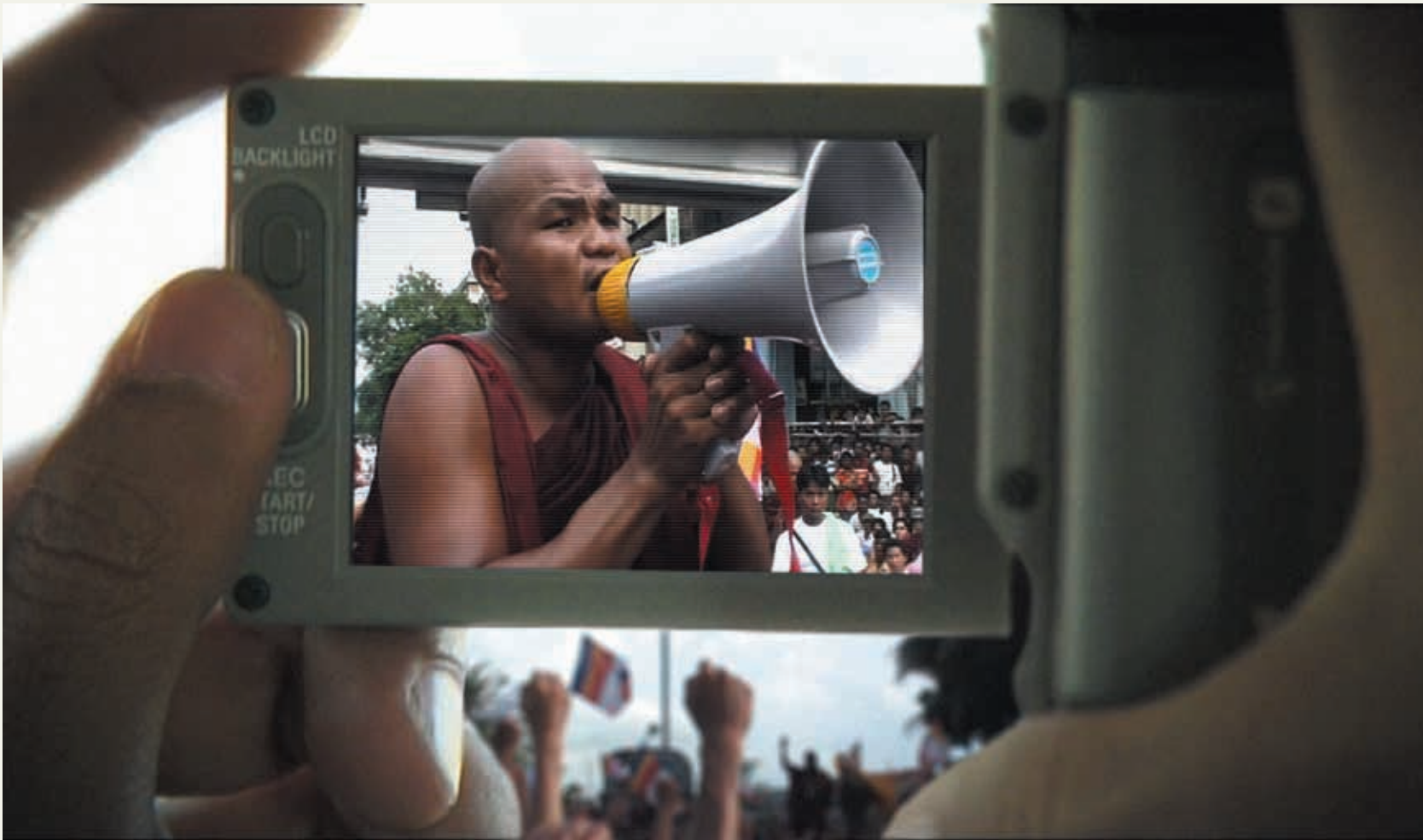
МІДІА-ПАРТНЕРИ / MEDIA PARTNERS

КИЇВ • СВІДОМО

УКРАЇНСЬКА
КУЛЬТУРА

Думки й погляди авторів не обов'язково збігаються чи відображають точку зору партнерів Фестивалю /
The views and interpretations expressed in these materials are the authors' and do not necessarily reflect those of the partners of the Festival.

Burma VJ – Reporting from a Closed Country

Cash and Marry

Please Vote for Me

The English Surgeon

Each film from the program has its own history within the festival: some won, some got the Audience Award, some had the honor of being the Opening Film, some were applauded by jurors at other famous documentary film forums. There is no sense in listing the achievements in festivals of these films, as the main things that unite them are their originality of direction and their close attention to the human personality. To a certain extent, each film on the program is dedicated to the problem of a person's self-identification in the modern world, and overcoming the inner and outer problems that our lives are full of.

The film *The English Surgeon* (2007) by Geoffrey Smith is a UK/Ukrainian co-production. The main character is a neurosurgeon, Henry Marsh. Not only is he unafraid to take hard decisions regarding his seriously ill patients, but he also operates in Ukraine, where only a trace of the healthcare system remains, where the only thing longer than the equipment's operating life is the suffering of patients, who have been waiting for years to get just a sniff of healthcare, if any. Operations that are performed by the hundreds every day in the West are just a dream in our country, which comes true thanks to the ardor, talent and professional devotion of one person.

In documentaries, the hero is very often a bright, talented character, whose experience the viewer follows with excitement through the entire film. Henry Marsh is such a hero. He shapes peoples' lives by saving them from imminent death. The rather naturalistic representation of brain surgery could be perceived somewhat ambiguously by the viewer, it may look like a speculation, while shocking with medical detail. But in all medical stories there is always a very fine line between the things that may be shown and those that would rather be kept secret, not only by the person operated upon, but also by the doctor. *The English Surgeon* may seem unethical at times, especially when it concerns the stories of people who unfortunately cannot be saved even with complicated surgery. However, medical truth is no crueler than life's: you can't save everyone – sometimes this has to be captured on film – so that at the very least, ordinary viewers can start valuing every moment of their lives.

When a person is very young, it is sometimes hard to be lively all

Docudays UA: life as a miracle

When a film turns ten, it takes up a difficult struggle with Time, apathetic but always impartial, for the right to take its place in the history of cinema and the memories of the audience. When a character in a documentary turns ten, he discovers an exciting world around him. When a film festival celebrates its tenth anniversary, it organizes a full-blown celebration and strives to invite as many guests as possible, viewers and filmmakers. However, the real Guests of Honor at this celebration are always the films, the ones that for ten years have made up the history of the Film Forum. For its anniversary, the Docudays UA International Human Rights Documentary Film Festival has prepared a priceless gift for film fans: the program of its best films.

the time and appreciate life – especially when they are undergoing a drastic change. This is what happens to a little Polish boy, Janek, who moves to Argentina with his parents. Here he will have to grow up, fall in love and figure out who he is in this environment, beautiful at first sight, but still so foreign. *The Argentinean Lesson* (2011) by Wojciech Staroń is a beautiful example of how amazing camerawork can make a documentary more expressive than any feature film. As the director, Staroń has created his picture in the best traditions of the prominent Polish documentary school, namely by writing a story which could be the envy of any feature film screenwriter. As the cameraman, Staroń is playing with the patterns of raindrops, filming picturesque Argentinean landscapes. The mundane events of

the day are combined and harmonized with nature to give birth to an entire lattice of expressive and infinitely beautiful visual images.

Parents of the little characters in the Danish/Chinese film *Please Vote for Me* (2007) work in different spheres, but have one common fault: they are not bringing up their children, not attempting to make them honest, good people, but are rather teaching them to live like wolves, where in order to win everything is on the table, and no holds are barred. The film's director Weijun Chen tells a seemingly innocent and sometimes funny story about small Chinese schoolchildren who have to elect a class monitor. The children are precious and funny, but the way they fight for victory, using all possible means to influence the

electorate and competitors, makes you think: how terrible must adult reality be if its childish reflection evokes such disgust. It's not the principles of democracy that are scary, but the way people sometimes interpret them.

There are countries in the world where democracy is just a pipe-dream. One such country is the subject of Danish film director Anders Østergaard's film *Burma VJ – Reporting from a Closed Country* (2007). In a certain sense, this is an edited film. But in this case, the director has assembled not only chronicles filmed with amateur cameras, mobile phones and photo-cameras – he has also assembled the feelings, fears and aspirations of video-journalists who have to hide from the authorities so they can secretly document everything happen-

ing in the country. Moods of protest grip Burma from time to time, but, as in most totalitarian countries, it is still very far from real changes.

Of course, Russia is not Burma, but almost the entire length of its road to democracy still lies ahead of it. Aliona Polunina's film *The Revolution That Wasn't* (2008) is dedicated to the events preceding the Russian presidential elections in 2008. It is worth noting Estonian and Finnish producers – not Russians – found a way to finance the film, which tells the story of dissenters' marches, and the nationalists and opposition leaders always fighting with one another. Today, five years after the film was released, it may leave an even greater impression on its viewers, considering how Putin's presidency has turned into an almost absolute monarchy, and the opposition – whether nationalist, democratic, or any other kind – is voiceless.

The only thing worth listening to is your heart. In order to understand this simple truth, the main character of the film *Cash and Marry* (2008) has to go through many adventures. The director, Atanas Georgiev, is concurrently a friend of the main character, Marko, whose personal charm is as great as his desire to marry a European Union citizen. Atanas got money for his film from Croatian, American, Macedonian and Austrian producers. As such, he accompanied Marko to the land of the Viennese waltz in order to help him get over the Schengen zone wall from behind the camera and directly into the shot. The pragmatic adventurers cheerfully and easily dip into the serious problems of 'fake' marriages. In the background there is vivacious, rhythmical music, and in the foreground our young heroes, who will not be brought down by their misfortunes in an often unwelcoming Austria. They are sure of themselves and run forward towards a happy ending. Love or a passport? The answer will be revealed only to the viewers.

A life saved, filled with worries, hopes and love, or an everyday life, inspiration for which is found in oneself and the world around – no matter which, it is always a real miracle. Docudays UA takes its viewers on the road to look for this miracle. Coming back from such an unforgettable trip is best described in the words of Mandelstam: "Odysseus has returned, filled with space and time!"

Nadiya Zavarova, film critic

Роман Бондарчук: «Відчуття табору – це стан летаргічного сну»

«Ромська мрія» – це збірка з чотирьох короткометражних фільмів, у яких автори Роман Бондарчук і Дар'я Аверченко показують історії українських ромів, котрим вдалося вийти з таборів і досягти успіху – тобто здобути професію й отримати престижну роботу. Паралельно з показом фільмів у галереї «Камера» відбудеться виставка фотографій, зроблених Романом Бондарчуком під час зйомок «Ромської мрії». Зараз він працює над повнометражним документальним фільмом про культового поета та співака Ігоря Горіна – вихідця з Херсона, який нині «підкорює» Москву. Про роботу над цим проектом він розповість на майстер-класі в рамках фестивалю Docudays UA.

Як ви вийшли на успішних ромів?

Для нас великим відкриттям стало те, що вони є, та ще й у такій кількості. Так само, як і те, що їхні табори у Закарпатті в такому занедбаному стані.

Ми співпрацюємо з Міжнародним фондом «Відродження», який відкриває по всій Україні центри правової інформації та консультацій. Фонд почав шукати можливості створити такі центри в ромських таборах, тому що вони взагалі існують поза державою та її правовою системою. Хоча частина ромів має українські паспорти, багато хто з них не володіє ні українською, ні російською мовою, не вміє ані читати, ані писати.

Почалося з того, що ми приїхали в табір, стали розпитувати про успішних людей. Нам говорили: «Так, є у нас чоловік, який збирає більше за всіх металобрухту». Я кажу: «Ні, це не те, щоб великий успіх». – «Ну, ще є дуже сильний чоловік, він працює на базарі вантажником і теж непогано заробляє». – «А справжній успіх?» – «А! Ну, це має бути хтось, хто з табору вибрався».

Насправді ж вони нас бояться. Існує такий міф, що за межами табору на них чекає страшна небезпека від «білих людей» – себе вони називають «чорними». Тобто, якщо ми побоюємося циган, то нас вони бояться ще більше.

У вас був якийсь провідник у таборах, чи ви самотужки працювали?

У Закарпатті є так звані медіатори – люди, які працюють з ромами, знають їхню мову, допомагають їм з документами, вирішенням медичних проблем.

Ми були в таборі в Береговому, де місцеві жителі просто збудували величезну стіну, щоб відділити табір від села. Роми можуть на вході до табору попросити в тебе черевика, тому що їм вони потрібніші, а ти все одно звідси поїдеш. Тобто поведатися досить недружно. І перше враження складається доволі шокує. Проте коли я запитав у медіатора, чому вона туди ходить, та відповіла, що серед цих людей набагато більше добрих і хороших, ніж серед її родичів.

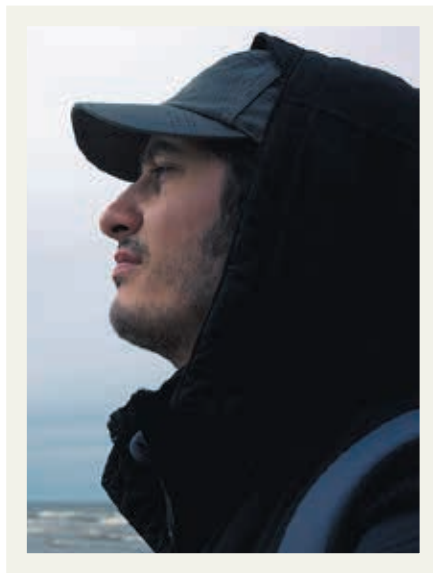
Також ми шукали людей ромської національності, які отримували гранти на навчання. Так знайшли юриста Ренату, що виросла в таборі, але тепер живе в місті. За підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та мукачівського фонду «Розвиток» вона відкрила юридичну консультацію в хаті, де зростала сама, серед табору. Рената зараз допомагає людям оформити паспорти, в кого їх немає, вирішити проблеми з реєстрацією дитини – найпростіші юридичні речі.

Дуже дивно стає, коли бачиш людину п'ятдесяти років, яка прийшла оформляти паспорт і не знає ні власного прізвища, ні дня, ні року народження. Або юрист складає заяву, де в кінці треба написати «з моїх слів записано правильно» і поставити підпис. Так от, дехто з них не може навіть переписати з папірця точну копію цього речення. Юрист їм малює слова олівцем, а вони сидять і обводять ручкою.

Які головні перепони, що заважають ромам полишати табори, – психологічні чи й фізичні?

Безумовно, й психологічні, й фізичні, бо більшість ромів Закарпаття повністю залежні від кастової системи феодальних часів, яка досі збереглася в таборах.

Для мене відчуття табору – це стан

якогось летаргічного сну. Це інший вимір, вони не мають планів на майбутнє, в нашому розумінні цього слова, у них немає уявлення, що вони робитимуть завтра або через місяць. Тому ми назвали проект «Ромська мрія» – бо тільки люди, які здобули освіту, хоч якось змогли відповісти на запитання про свої плани та мрії. Якою б не була халупа в таборі – в неї може не бути дверей, даху, може бути один матрац замість ліжка – але там обов'язково стоїть телевизор із супутниковою антеною. Так от, людина просто може лежати на цьому матраці, дивитися якесь індійське кіно, ні про що не думаючи, поки не захоче їсти. Коли захоче їсти, піде шукати металобрухт, або недоїдки, чи якоїсь роботи вантажником.

Це система – немає прикладів іншого способу життя. Як собі уявляють життя молоді люди? Є загальноприйнята думка, що отримувати виплату за народження дитини – це гарний спосіб заробити гроші. Жінки починають народжувати дітей – дуже рано і не завжди з усвідомленням значення материнства. Далі вони розуміють, що коли в тебе є десятеро дітей, виплати стають ще більшими. При цьому гроші часто витрачають зовсім не на потреби нащадків. Абсолютно примітивне сприйняття сьогоденної вигоди, без розуміння, що потім дітей треба буде якось утримувати й прилаштовувати в житті.

Яке прокатне майбутнє проекту?

Оскільки в Україні немає системи прокату документального кіно і немає слотів на телебаченні, я думаю, що найправильніший спосіб – це крос-платформені проекти. Тобто інтернет-платформа, що містила б не тільки відео, а й фото, можливо, якісь справи, що з ними найчастіше стикаються роми, аби можна було дослідити цю тему, зайшовши на один сайт. Також ми маємо намір робити пересувні покази в таборах. Плануємо випуск DVD, участь у фестивалях.

Наскільки я відчуваю тенденції, формат 70–80-хвилинного документального фільму в принципі витісняється коротшими роликками, тривалістю до 15 хвилин, які легко переглянути на YouTube навіть з мобільного телефона. Тим паче, що цими стрічками ми хотіли досягти певного просвітницького ефекту, тому цікаво буде подивитися, як працює такий експеримент.

Розмову вів **Віктор Глонь**

Roman Bondarchuk: “The feeling of a Roma camp is a state of lethargic sleep”

Roma Dream is a selection of four short films, in which the filmmakers Roman Bondarchuk and Darya Averchenko present the stories of Ukrainian Roma who managed to leave the camp and achieve success, get a profession and a prestigious job. At the same time as the films, the Camera gallery will host an exhibition of photos taken by the director while working on *Roma Dream*. Currently, Bondarchuk is working on a full-length documentary about the talented poet and singer Igor Gorin, from Kherson, who is now trying to succeed in Moscow. He will talk about this project during his workshop in Docudays UA.

How did you get in touch with successful Roma?

It was a great surprise for us that such people exist, and also that there are so many of them. We were also greatly and unpleasantly surprised at the extremely shabby condition of the Roma camps in the Trans-Carpathian region.

We are working with the International Renaissance Foundation, which has been opening legal information and consultation centers all over Ukraine. The IRF started looking into the possibilities of opening such centers in Roma camps, as currently they exist outside the state and its legal system. Even though some Roma do have Ukrainian passports, a lot of them do not speak either Russian or Ukrainian, and cannot write or read.

It all started when we came to a camp and started asking people about their successful compatriots. We were told: “Yeah, we have one man who gathers the biggest quantity of metal waste.” I said: “Well, this is not exactly a big success.” – “Well, here’s a very strong man, who works as a loader at the market and also earns good money.” – “What about real success?” – “Oh! Well, that has to be someone who got out of the camp.”

In reality, they are afraid of us. There is a myth among them that beyond the camp a horrible danger awaits them from white people – they call themselves black people. So we are slightly afraid of gypsies, but they are even more afraid of us.

Did you have any guide in the camps or were you working alone?

In Trans-Carpathia, there are the so-called mediators – people who work with the Roma, know their language, help them with documents, medical issues.

We visited a camp in Berehove, where local people simply built a huge wall to separate the camp from the village. At the entrance to the camp, the Roma people may ask you for your shoes, because you will leave this place very soon and they need them more than you. So yes, they behave in a rather unfriendly way, and the first impression is pretty shocking. When I asked the mediator why she still came here, she answered that among these people there were many more kind and good people than among her own relatives.

We were also looking for Roma people who had received study grants. So we found a legal adviser, Renata, who grew up in the camp but now lives in the city. With the help of the International Renaissance Foundation and the Mukacheve Development Fund, she opened a legal consultation in the house where she grew up, in the middle of the camp. Now, Renata helps people issue passports (for those who don’t have them), solve the issues of children’s registration – some basic legal things.

It feels very strange to see a fifty-year-old man, who came to get a passport but doesn’t know his own last name, day or year of birth. Or imagine the following: the adviser fills out an application, which in the end the applicant has to write ‘written correctly according to my words’ and sign. So here’s the deal – some of them cannot even rewrite this exact piece of text from another piece of paper. The adviser writes the words with a pencil for them, and they sit there and draw over the lines with a pen.

What are the main barriers that prevent Roma from leaving the camps – are they psychological

or physical?

Certainly, both psychological and physical, as most Roma from Trans-Carpathia are totally dependent on the caste system of the feudal times, which still exists in their camps.

For me, the feeling of a Roma camp is a state of lethargic sleep. It is another dimension, where people do not have plans for future in our way of understanding; they have no idea what they will be doing tomorrow or in a month. That is why we called our project *Roma Dream* – because only those people who have some education were able to give at least some answer about their plans and dreams. A hut in the camp may have no door, no roof, have a mattress instead of a bed, but no matter how shabby it is – there will always be a TV with a satellite dish. So a person can simply lie on this mattress and watch some Indian films, not thinking about anything, until he is hungry. When he’s hungry, he goes searching for metal waste or food leftovers, or works as a loader.

This is their system; they have no example of any other way of life. How do young people picture their lives? There is a popular thought that getting state benefits for giving birth is a good way to earn money. Women start bearing children very early, and are rarely aware of what it means to be a mother. Further on, they understand that if you have ten children, the payments become way more substantial. This money is rarely spent on the children’s needs. This is a completely primitive perception of today’s profit, without understanding that children will need more money to eat, study and live as they grow up.

What is the screen future of the project?

As we do not have a film distribution and exhibition system for documentaries in Ukraine, and no slots on the television, I think that the best way is cross-platform projects. I am thinking of an Internet-platform, which would include not only videos but also photos, and maybe some of the situations that Roma face most often, so that people could research this topic through visiting only one site. We also intend to organize mobile demonstrations in camps. We plan to issue a DVD, and take part in festivals.

As far as I know the current trends, 70–80-minute documentaries are being superseded by shorter videos, up to 15 minutes long, which can be easily viewed on YouTube even with a mobile phone. Even more, with these films we wanted to achieve an educational effect, so we are excited to see how this experiment works out.

Interview by **Viktor Hlon**

«Строк»: документальні новини як принцип

Знані російські кінематографісти Павел Костомаров та Александр Расторгуєв, які стали відомі завдяки, зокрема, гучним експериментальним фільмам «Я тебе люблю» та «Я тебе не люблю», на початку минулого року об'єдналися з журналістом Алексеем Пивоваровим з метою створення фільму про лідерів російської опозиції та протести, що сколихнули країну після президентських виборів. Майбутній повнометражний фільм «Строк» має з'явитися наприкінці цього року, наразі ж проект існує в інтернеті у вигляді документального серіалу, сотні епізодів якого вже побачили світ.

У помешканні Павла Костомарова 7 грудня 2012 року було проведено обшук у зв'язку з тим, що він є свідком у справі про масові заворушення на Болотній площі в Москві 6 травня 2012 року. Відтак інтернет-проект «Строк» було призупинено, за словами авторів, через порушення одного з принципів документалістики – автор не може бути учасником подій. Невдовзі, втім, серіал відновився під зміненою назвою – «Lenta.doc».

Про минуле та майбутнє свого проекту і про те, чого чекати глядачам Docudays UA, нам розповіли автори «Строку».

Павел Костомаров: На ваш фестиваль ми привеземо спеціальну добірку: глядачі зможуть самі обирати епізоди за номерами чи темами. Також ми плануємо створити щось на зразок документальної веб-версії проекту, де глядачі та всі учасники збиратимуть своє кіно з тих подій, котрі відбувалися в Росії протягом останніх двох років. «Lenta.doc» – це просто ребрендинг, нічого не змінюється, просто розширюється кількість тем.

Якщо інтернет-проект «Строк» вирізнявся, скажімо, злободенністю, то на чому саме тематично зосередиться кіноверсія? Можливо, вона включатиме досі неопубліковані матеріали?

П. К.: Так, у нас є низка неопублікованих матеріалів, і ніякі обшуки не... (хоча ні, ми про це не будемо). Усе це з'явиться у документальній веб-версії та в класичному фільмі, який ми теж маємо намір зібрати.

Скільки загалом людей бере участь у створенні «Строку»? Скільки годин матеріалу відзнято?

П. К.: Близько 15 осіб постійно задіяні та майже 100 людей час від часу – волонтери, випадкові перехожі, інформатори тощо.

Александр Расторгуєв: Я вважаю, що в нас понад 1000 годин матеріалу.

Коли в проекті можна буде ставити крапку?

Алексей Пивоваров: Це найважче питання. На жаль, ми відчуваємо, що будемо змушені поставити крапку досить механічно, просто, аби зібрати фільм, бо очевидно, що в самому цьому процесі крапки взагалі найближчим часом не передбачається. (Сміється) Тільки три крапки.

П. К.: Яку б крапку ми не поставили, одразу після неї буде тире.

Від початку «Строк» було присвячено лідерам опозиційного руху. Хто є

головними героями трансформованого проекту «Lenta.doc»?

А.П.: Проект народився з ідеї зробити класичний документальний фільм про опозицію, потім він природно перетік у формат, який ми вирішили називати «документальними новинами». Тепер це має назву «Lenta.doc». Щодо головних героїв (сподіваємося, їх ставатиме дедалі більше в міру того, як ми будемо розширювати формат), то старі залишаться, але додадуться й нові. І невдовзі всі жителі землі зможуть стати героями наших документальних новин.

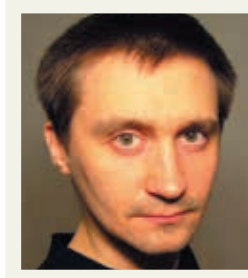
А.Р.: Головним героєм «Lenta.doc» стала новина. «Документальні новини» як принцип, здається, робимо зараз тільки ми.

Чим «документальні новини» відрізняються від звичайних, наприклад телевізійних новин?

А.Р.: Відсутність модератора, за-

Александр Расторгуев / Alexander Rastorguyev

Павел Костомаров / Pavel Kostomarov

Алексей Пивоваров / Aleksei Pivovarov

кадрового тексту, журналіста в кадрі, який своїми плечима затуляє події, що відбуваються.

А.П.: Своїм мозком, я б сказав, яким хоче дійти всіх висновків і нав'язати якісь рішення.

У рамках «Строку» ви даєте інтерв'ю тільки втрюх. Чи існують ще якісь внутрішні правила?

А.П.: До вбиральні йдемо по черзі.

А.Р.: Не писати в смс прізвиськ фігурантів гучних справ. Не говорити по телефону місце, де ми збираємося пити пиво.

П.К.: Мити руки перед їдою.

Як ви оцінюєте суспільно-політичну документалістику в Росії, зокрема присвячену рухам протесту? Наприклад, що думаєте про проект «Зимо, геть!»?

А.П.: «Зимо, геть!» – проект відмінної якості. Саме його якість та успіх сприяли тому, що ми повернулися від класичного документального фільму в бік інших форматів. Варто зазначити, що багато з тих, хто працював над стрічкою «Зимо, геть!», зараз у нашій команді, з чого ми дуже тішимося. А крім цього фільму, я щось більше нічого й не можу пригадати.

Чи відчувається апатія соціально активних громадян відносно політичного життя в країні у зв'язку з поразкою опозиції? Чи проводите ви паралелі зі схожими подіями в Україні чи інших пострадянських країнах?

А.П.: Безумовно, суспільно-політична хвиля спала – це об'єктивна реальність. Чи схоже це на події в Україні? Частково, мабуть, але в Україні вже своя історія, як на мене, не схожа на російську.

А.Р.: Так, там усе-таки людей від влади судять і навіть саджають – за вбивство – і допитують самого Президента. Гадаю, в Україні все краще.

Після історії з обшуком і допитами ви опублікували нульовий епізод «Строку» про те, які матеріали слідчі бачили вилучили. Незважаючи на гумористичну оболонку, епізод ніби виплескує країну роздратованість чи навіть агресію, очевидно, в зв'язку з самим фактом і несподіваністю такого обшуку. Чи все ж це просто талановита акторська гра?

(Сміється) **А.П.:** Я хотів би підкреслити, що ми наймали акторів – сподіваюся, всі це зрозуміли – звісно, ніхто нічого не пив, це була високобюджетна складноплановочна зйомка. Я пишаюся з того, що ми знайшли акторів, дуже схожих на Расторгуєва та Костомарова. Гадаю, вони ще гримітимуть.

П.К.: «Під час зйомок епізоду жодна тварина не постраждала» – ми забули додати такий титр.

Після обшуку ви відчули страх чи, навпаки, приплив азарту? Чи бувають у вас «напади самоцензури»?

А.П.: У нас страшні припливи азарту, що переходять у панічну самоцензуру. (Сміється)

Розмову вів Віктор Глонь

The Term: documentary news as a principle

The well-known Russian filmmakers Pavel Kostomarov and Aleksandr Rastorguyev, who came to public attention thanks to their widely acclaimed experimental films *I Love You* and *I Don't Love You*, among others, started working with journalist Aleksei Pivovarov at the beginning of last year in order to create a film about the leaders of the Russian opposition and the protests that shook the country after the presidential election. The upcoming full-length film *The Term* will be released at the end of this year; currently the project is available online in the form of a documentary series, hundreds of episodes of which have already aired.

After Kostomarov's apartment was searched on December 7, 2012, because he was a witness in the case about the mass protests on Bolotnaya Square in Moscow on May 6, 2012, the internet project *The Term* was put on hold, as the authors put it, because one of the principles of documentary films was being violated – the author cannot be a participant in the events he is filming. Shortly thereafter, though, the series resumed under a different name, *Lenta.doc*.

The makers of *The Term* talked to us about the past and future of their project, and what Docudays UA's visitors should look forward to.

Pavel Kostomarov: We are bringing a special selection to your festival: the viewers will be able to choose episodes themselves by numbers or topics. We are also planning to create something like a web-documentary version of the project, where the guests and participants will assemble their own film from the events that took place in Russia during the last two years. *Lenta.doc* is just a rebranding, nothing is changing, we are just broadening the range of topics.

Your internet-project *The Term* was special due to its immediate, present-day topicality, but what topic will the film version focus on? Is it possible that it will include previously unpublished material?

P.K.: Indeed, we have a number of unpublished videos, and no searches can... (well, no, we won't talk about that). All of them will appear in the web-documentary version, and in the

classical full-length film which we are also planning to assemble.

How many people in total are creating *The Term*? How many hours of material have you got?

P.K.: About 15 people permanently, and almost 100 others from time to time: volunteers, random passers-by, informers etc.

Alexander Rastorguyev: I think we have over 1000 hours' worth of material.

When will you be able to put a full stop at the end of your project?

Aleksei Pivovarov: This is the toughest question. Unfortunately, we feel that we will have to put this full stop rather mechanically, just to give us the opportunity to assemble the film, because obviously, in the process itself, we can't foresee any full stops in the immediate future. (Laughs) Only ellipsis.

P.K.: Even if we do put a full stop, there will be another dash after it straightaway.

At the very beginning, *The Term* focused on opposition leaders. Who are the main characters of the transformed project *Lenta.doc*?

A.P.: The project was born out of the idea to make a classical documentary about the opposition, then it naturally transformed into a format which we decided to call 'documentary news'. Now, it is called *Lenta.doc*. Regarding the main characters (we hope their number will keep growing as we broaden our format), the old ones are still there, but new ones will also be added. Soon, everyone in the world will be able to become characters of our documentary news.

A.R.: The main characters of *Lenta.doc* became news. I think we are the only ones who are currently making 'documentary news'.

The Term: Selected Episodes
26.03 / Cinema House /
Red Hall / 17:30

DOCU/CLASS
27.03 / 'Kinopanorama' /
The Small Hall / 12:00

How is 'documentary news' different from, let's say, the regular TV news?

A.R.: The absence of a presenter, the voiceover text, a journalist in the frame, who blocks the events with his back.

A.P.: I would say with his brain, which wants to make all the conclusions and impose certain decisions.

In *The Term* only you three are giving interviews. Are there any other internal rules?

A.P.: We go to the restroom one by one.

A.R.: We don't write the last names of defendants in high profile cases in text messages. We don't name on the phone the places we go to drink beer.

P.K.: We wash our hands before meals.

How would you evaluate social-political documentaries in Russia, for example those that have concentrated on protest movements? For instance, what do you think about the project *Winter, Go Away!*?

A.P.: *Winter, Go Away!* is a top-quality project. It was its quality and success that inspired us to turn away from the classical documentary towards other formats. It is worth mentioning that many of those who worked on *Winter, Go Away!* are currently working on our team, which we are incredibly happy about. But besides this film, I cannot think of anything else.

Do you feel that socially active people have become apathetic regarding political life in the country after the failure of the opposition? Do you draw parallels with similar events in Ukraine and other post-Soviet countries?

A.P.: Clearly, socio-political activity has decreased – this is reality. Does this remind me of events in Ukraine? Partially, maybe, but now Ukraine has its own history, which in my opinion differs from Russia's.

A.R.: Yes, there the people in power can be judged in court and even imprisoned – for murder, – and the President himself can be questioned for legal proceedings. Yes, I think in Ukraine things are much better.

After the story with the apartment search and interrogations, you published a 'zero' episode of *The Term* about the materials which were allegedly taken away by the investigators. Despite the humorous appearance on the outside, this episode seems to be bursting with extreme irritation or even aggression, clearly because of the search itself and its unexpectedness. Or was all of it just talented acting?

(Laughing) **A.P.:** I would like to emphasize that we hired actors for this episode – we hope everyone understood that – no one drank anything, this was a very expensive and highly difficult staged shooting. I am proud that we found actors who look very much like Rastorguyev and Kostomarov; they will be popular one day.

P.K.: "No animals were harmed in the making of this film." We forgot to add this caption.

After the search, did you feel threatened or excited? Do you ever experience bouts of self-censorship?

A.P.: We have terrible fits of excitement, which evolve into panicked self-censorship. (Laughing)

Interview by Viktor Hlon

Олександр Балагура: «Перед нами водночас і фільм, і спектакль»

На початку грудня 2012 року в київському кінотеатрі «Кінопанорама» відбулася прем'єра фільму «Час життя об'єкта в кадрі» документаліста Олександра Балагури. Режисер визначив жанр своєї стрічки як «авторський експериментальний документальний фільм». Він намагався відобразити зміни, які спіткали нашу країну та її жителів за останні 15–20 років через фотографії, а також власні спогади й переживання. Ми зустрілися з Олександром Балагурою в тому ж кінотеатрі незабаром після прем'єри фільму, коли, за словами режисера, він ще не міг «відділити себе від картини». Олександр Балагура поділився враженнями від роботи над стрічкою, заради якої він залишив свій дім у Генуї й тимчасово перебрався до Києва. Також мова йшла про новий документальний проект, який розповідатиме про життя табору ромів.

Як виникла ідея фільму «Час життя об'єкта в кадрі»? Авторами сценарію є ви та Світлана Зінов'єва. Як склалася співпраця, зважаючи на те, що проект для вас був дуже особистим?

Три роки тому в нас зі Світлою Зінов'євою виникла ідея зробити фільм, пов'язаний із часом, фотографією, спогадами. Потім додалася інша історія – про незнятий фільм, на який колись забракло часу.

Ми звернулися до фотографій. Це було практичне рішення, бо фотографи часто закарбовують моменти, на які в кінематографістів узагалі не вистачає плівки. Я показував Світлані свої нотатки, інколи навіть боявся поділитися чимось, приховував щось поміж рядків. Багато світлин виявилися для мене дуже близькими, особливо роботи Євгена Павлова.

Ти намагаєшся передати свій стан перед цими фотографіями, відновити час. Починаєш думати: «А чому ці фотографії трапилися саме мені?» Я їх не вибирав, вони самі приходили до мене, як роботи Павлова чи світлина Саші Чеменьова «Та, що спить на ринку», котра багато чого привнесла у фільм. Вона сподобалась мені з першого погляду, але я уявляв собі цю дівчинку інакше. Ким вона була для мене? Було дивно бачити її фігуру, яка спить посеред ринку, ніби перебуває в іншому світі. Я хотів дізнатися про її долю. Може, це була проста дівчина, яка приїхала торгувати і заснула через утому? Але те, що відбулося з нею, її справжня історія – сильніше за мої фантазії. Все інше – це маніпуляція, монтаж.

Значна частина тих, хто подивився фільм, схильна вважати, що його варто було закінчити після сцени у морі – на листі батька. Але стрічка має ніби кілька фіналів, один іде за іншим. У чому причина такого вибору?

Було б неправильно закінчити на цьому листі. Перед нами водночас і фільм, і спектакль. Ми продовжуємо його, а потім закінчуємо феєрверками. Ми говоримо про серйозні речі, та одна справа – обдумувати речі наодинці із собою, й геть інша – представляти це у фільмі. У фільмі ти все подаєш через гру, але в такий спосіб, щоб вивести розмову на серйозні теми. Тому закінчення з феєрверками – це закінчення ярмаркового виступу.

Тобто ви свідомо берете історію в лапки?

Я боявся якоїсь патетики чи пози, коли виходить людина і починає щось серйозно розповідати. Але високий стиль завжди передбачає можливість пограти з ним, свідомо «занизити» пафос. Всі учасники фільму гово-

рять про важливі для себе речі, але у відвертій ігровій формі.

У вас є кілька фільмів про ваші ж незняті чи незавершені стрічки. Це відтягування моменту роботи, чи, може, у вас минає запал знімати, чи просто немає можливості?

Перший фільм називався «Pausa italiana (фільм про очікування фільму)». Це справді була пауза, коли ми переїхали на нове місце і «кіно» припинилося на чотири-п'ять років. У мене був стан, знаєте, коли не можеш не знімати. Було внутрішнє напруження, досить сильне, але зовні воно не проривалося. Ще був фільм «Крила метелика (фільм про незакінчений фільм)». Картина про те, як ми були молодими, ходили в кіно, мама подарувала мені кінокамеру. І кожен з нас знімав свій фільм. Важко судити, про що насправді ми тоді знімали... Яж, мабуть, і зараз...

У вашому фільмі й сценарії прозвучала фраза про розвал країни, себто СРСР. А чи справді було чому розвалюватися і що втрачати?

Звісно, що було – у всіх значеннях цього слова. Всі цінності, на яких будувалося життя нашого покоління, – віри, совісті – зникли. У тому суспільстві, хай би як ми його критикували, були порядні й талановиті люди, котрі змогли проявити себе – художники, кінорежисери, письменники... Замість тієї влади прийшли покидьки та сволота, що хоче просто заробити гроші. З'явилася нерівність, суспільство стало несправедливішим, а цинічнішим. Я поїхав до Італії не з економічних міркувань. Я не хотів з ними співпрацювати. Я їхав із відчуттям внутрішньої деградації маси людей, від якої нічого не очікував. Але зараз підросло нове покоління. У цьому середовищі двадцятирічних з'являється цікава та щира інтонація. Не скажу за всіх, але мені пощастило зустріти саме таких людей.

Розкажіть про ваш новий проект документального фільму, в якому йдеться про табір ромів. Він так само починався двадцять років тому?

Він не зовсім починався двадцять років тому... Просто ми кілька разів приїжджали у табір, знімали фільм про людей, які насправді дуже тяжко живуть. Ми з ними не знайомилися, не знали їхніх імен. Наприклад, хлопчик, якого ми випадково записали... Він співав, і я навіть не знав про що. І ось ми знайшли цього хлопчика через двадцять років. Він розповів, як жив увесь цей час.

Розмову вела Анна Купінська

Oleksandr Balahura: “We are watching both a film and a theatrical play at once”

At the beginning of December 2012, the Kinopanorama film theater in Kyiv premiered the film *Life Span of the Object in Frame* by the documentary director Oleksandr Blahura. The director has defined his film genre as “an author’s experimental documentary”. His idea was to depict the changes that our country Ukraine and its people have had to live through over the last fifteen to twenty years, with the help of photographs, as well as his own reflections and feelings. We met Oleksandr Balahura at the same film theater, shortly after the film’s premiere, at a time when, as the director said himself, he still couldn’t “separate himself from the film”. He shared his impressions of working on the film, for which he’d left his home in Genoa and temporarily moved to Kyiv. We also discussed his new documentary project about life in a Roma camp.

How did the idea for *Life Span of the Object in Frame* come about? You wrote the screenplay in cooperation with Svitlana Zinovyeva. How did this work out, considering that this project was very personal for you?

Three years ago Svitlana Zinovyeva and I had the idea of making a film connected with a time, photographs, memories. Later, another story was added – about a film that was not shot, a film which there hadn’t been any time to make before.

We turned to pictures. This was a very practical decision, as photographers often capture moments for which filmmakers would never have enough film. I showed my notes to Svitlana; at times I was afraid to share some things, I hid ideas between the lines. There were a lot of pictures which I felt were very close to my heart, especially the works of Yevhen Pavlov.

You are trying to reflect your state in these pictures, to restore that time. You start thinking: “Why did I come by these pictures, not someone else?” It wasn’t me who chose the pictures, they came to me, like Pavlov’s works, or the picture by Sasha Chekmenyov, ‘She Who Sleeps in the Market’, which added a lot to the film. I liked it at first sight, but I pictured this girl differently. Who was she for me? It was very strange to see her body sleeping in the middle of the market, as if she was in another universe. I wanted to find out more about her life. Maybe she was just a girl who had come to sell her products in the market and fallen asleep as she grew tired? However, her real story, what happened to her in reality – turned out to be way more intense than anything I could imagine. All the rest is manipulations, editing.

Many people who have seen the film tend to think that it would be better to end it after the scene in the sea – at the father’s letter. And yet it feels that the film has several endings, one following after another. What stands behind this choice?

It would have been wrong to end with this letter. We are watching both a film and a theatrical play at once. We keep it going, and then end it with fireworks. We are talking about serious things, but it is one thing to ponder over these things on your own, and quite another to present them in a film. In a film, all of it is presented sort of playfully, but in such a manner that the viewer starts thinking about serious topics. That’s why finishing with fireworks is just the right ending for a show at the fair.

So you deliberately enclose your story in parentheses?

I wanted to stay away from the extreme pathos or the attitude felt when a person comes out and starts speaking about serious things. But the ‘high style’ does always allow for a little room to play with it, when you can consciously ‘take it down’ a bit. All the film’s characters speak about things that are very important to them, yet they do so in an explicitly playful form.

You’ve made several films about your own unfiled or unfinished motion pictures. Are you procrastinating, or is it just that you have no passion to film at the moment, or is it just a lack of financial opportunity?

The title of the first film was *Pausa Italiana* (a film about waiting for a film). This was a real pause, when we moved to another place and I had to ‘pause’ filming for 4–5

years. I had this state, you know, when you cannot but film. I had this inner tension, rather strong, but it didn’t burst outside. There was also *Butterfly Wings* (a film about an unfinished film). A film about us being young, going to film theaters, my mother gave me a film camera. And each of us was filming his own film. It’s hard to say what exactly we were filming back then ... which is probably still true today...

In your film and its screenplay there was a line about disintegration of the Country, meaning the USSR. Was there really anything to disintegrate and something to lose?

Of course there was – in all the meanings of this word. All the values that our generation had based our lives on – trust, honesty – disappeared. That society, no matter how we criticize it, had decent, talented people, who had a chance to develop their talents – painters, film directors, writers... In the place of the previous authorities appeared misfits and bastards, who just wanted to seize money. Inequality came about, society didn’t become any more fair, just more cynical. I didn’t move to Italy for financial gain. I didn’t want to cooperate with them. I left with a feeling of inner degradation within the great mass of people, whom I stopped expecting anything from. However now, a new generation has grown up. In the midst of these twenty-year-olds I am beginning to hear an interesting and sincere voice. I won’t speak for everyone, but I have been lucky to meet such people.

Tell us about your new documentary project, where you describe a Roma camp. It also started twenty years ago.

It didn’t exactly start twenty years ago... We were just visiting a camp and filming those people, whose life was very hard. We didn’t get to know them, we didn’t even know their names. For instance, this boy whom we filmed accidentally... He was singing and I had no clue what he was singing about. But then, twenty years after, we found this boy again. And he told us how he had been living all this time.

Interview by Anna Kupinska

Маріанна Каат: «Люди стали краще розуміти світ, і документальне кіно цьому сприяє»

Про естонського режисера Маріанну Каат в Україні заговорили після торішнього скандалу на фестивалі Docudays UA: її фільм «Шахта № 8» про дитячу працю на нелегальних донбаських копанках було вилучено з конкурсної програми ДОСУ/ПРАВО на вимогу українського продюсера стрічки Олени Фетісової, мовляв, через «постановочність». Цього року Маріанна Каат візьме участь у нашому фестивалі як член журі та проведе майстер-клас про пошуки фінансування для східноєвропейських документалістів.

Маріанно, ви займаєтесь не лише режисурою, а й продюсуєте фільми. Над чим працюєте зараз?

Цього року я розпочинаю виробництво нового документального фільму про естонських дисидентів 70–80-х років. До речі, один із героїв, на жаль, уже покійних, – українець Артем Юшкевич, який на той час жив у Таллінні.

Розкажіть, будь ласка, про механізми пошуку фінансування фільмів у Європі, в тому числі й у рамках копродукції.

Тут можливі два варіанти. Перший – за допомогою великого європейського фонду «Медіа», куди можна подавати заявки на розвиток і виробництво проекту. Але там дуже жорсткі умови: приміром, проект повинен мати потенціал для дистрибуції в Європі, що треба підтвердити листами від потенційних дистрибуторів, наприклад телеканалів. Крім того, ви маєте заручитись підтримкою власної країни, яка профінансує частину проекту. Якщо фонд підтримає вашу заявку, він все одно зможе покрити лише частину бюджету.

У конкурсі фонду «Медіа» можуть брати участь і країни, які не є членами Євросоюзу, але вони обов'язково повинні бути учасниками міжна-

родної медіа-програми. Ставши її учасником, держава щороку сплачує внески: тоді продюсерські компанії з цієї країни можуть претендувати на отримання фінансування. З одного боку, це досить бюрократична та не дуже гнучка система – відповідь отримуєш приблизно через півроку після подання заявки. У випадку з документальним кіно, що, як правило, не любить чекати, це не дуже зручно. Але в разі успіху фінансова підтримка від фонду є досить значною.

Другий шлях – спільне виробництво. Ви знаходите продюсера з іншої країни, який зацікавлений у вашому проекті (або ж він вас знаходить), і гроші на фільм шукає він. Залежно від того, хто скільки коштів вклав у проект, після його виходу розподіляються права на готовий фільм.

У вас був досвід спільного виробництва з Україною (під час роботи над фільмом «Шахта № 8»). Які проблеми постали перед вами?

Ваша країна відрізняється від Європи тим, що у вас офіційно є лише одне джерело державного фінансування – Держкіно при Міністерстві культури. У разі якщо у продюсера не склалися стосунки з чиновниками, йому більше ні до кого йти. А якщо

ще й система непрозора, то взагалі дуже складно.

В Естонії, наприклад, є три джерела, які фінансують кіно за державний кошт: колишній Фільмофонд, що цього року став Інститутом, Міністерство культури, яке виділяє гроші на копродукцію або дитячі фільми, та незалежний фонд «Культуркапітал». Але жоден із них не вимагає прав на твою продукцію. Тоді як ваше Держкіно, наскільки мені відомо, даючи гроші на фільм, стає його правовласником. Це абсолютно неприйнятно для Європи ситуація. Адаже якщо міністерство культури має права на фільм, воно встановлює стовідсотковий контроль над ним. Продюсер навіть не має права підписувати копродукторську угоду, в якій права надаються Держкіно. Це автоматично зачиняє двері в інші фонди. Мені здається, саме це перешкоджає вступу вашої культури в Eurimages – один із європейських фондів, де українські кінематографісти могли б отримувати гроші на фільми.

Ви згадали про дистрибуцію – які загалом є шляхи розповсюдження документального кіно? Адаже на великий екран воно виходить досить рідко.

В принципі документальне кіно зараз на підйомі: бурхливо розви-

ваються різні онлайн-платформи та зростає кількість показів документальних фільмів у кінотеатрах. Але якщо робиш документальну картину для показу в кінотеатрі, слід розуміти, що вимоги до неї зовсім інші, адже ця стрічка конкуруватиме з художніми фільмами.

У світі багато документальних стрічок, які дуже успішно пройшли в кінотеатрах. У США, наприклад, вибудована дистрибуторська мережа, яка випускає в прокат документальне кіно в певних кінотеатрах, котрі виховують свого глядача.

В Естонії кінотеатри також показують документальне кіно, і «Шахту № 8» ми випускали в прокат. Щомісяця документальні фільми демонструють у нашому художньому музеї – глядач знає про ці покази та цікавиться ними. Крім того, наше телебачення розвивалось під впливом фінського, де традиційно дуже поважають документальне кіно.

Ще один шлях для дистрибуції – це кінофестивалі, які мають свого глядача та постійно залучають нового. Docudays UA також, мабуть, збільшив свою аудиторію за 10 років. Інша річ, що для такої великої

країни, як ваша, одного кінофестивалю замало.

Як ви вважаєте, з чим пов'язане сьогоднішнє підвищення популярності документального кіно?

Упродовж довгого часу люди жили в межах свого міста або навіть країни, не оцінюючи світ як єдине ціле. Зараз, в епоху інтернету та розмивання кордонів, людина почувається причетною не лише до локальних проблем, вона сприймає світ більш повноцінно, і, відповідно, хоче більше про нього дізнатись. Документальне кіно дає таку можливість.

Таке собі перезавантаження доби Прогресу?

Безумовно. Це нові етапи історії людства. Інтерес людини буде лише зростати, адже зараз молодь знає про світ більше, ніж ми в тому ж віці. Люди стали краще розуміти світ. І документальне кіно цьому сприяє, адже його завдання – показувати місця, де ти не був, але дуже хочеш дізнатись, що там відбувається.

Розмову вела Дар'я Бадьор

Marianna Kaat: “People are understanding the world better and better, and documentaries help bring that about”

Ukraine started talking about the Estonian filmmaker Marianna Kaat after last year's scandal at the Docudays UA festival: her film *Pit No 8* about child labor at an illegal Donbas pits was excluded from the competition program DOCU/RIGHT at the request of Olena Fetisova, the Ukrainian film producer of the film, allegedly because the story was staged. This year, Marianna Kaat is taking part in our festival as a jury member, and will hold a workshop on fundraising for Eastern European documentary makers.

Marianna, you not only direct films, but also produce them, correct? What are you working on now?

This year, I am starting production on a new documentary about Estonian dissidents of the 1970 and 80s. By the way, one of the characters, unfortunately already deceased, is a Ukrainian dissident, Artem Yushkevych, who lived in Tallinn at that time.

Please tell us about fundraising mechanisms for films in Europe, including co-productions.

Two options are available here. The first one is to get help from the big European fund 'Media', where you can submit applications for development and production. But they have very strict requirements: for example, your project has to have potential for distribution in Europe, and this has to be confirmed by letters from potential distributors, such as TV channels. Be-

sides, you have to have support from your own country which will sponsor part of the project. Even if the fund approves your application, it will still only cover part of your budget.

Participation in competition for a 'Media' grant is not only open to European Union countries, but the applicant country must be a participant in the International Media Program. When a country becomes a member of this program, it pays an annual fee: only then can production companies from this country compete for financing. On one hand, this is a rather bureaucratic system that doesn't allow much flexibility – you receive an answer six months after submitting the application. In the case of documentary films, which usually cannot wait, this is not very suitable. However, if you succeed, financial support from the fund is really essential.

The other way is co-production.

You find a producer who is interested in your project in another country (or he finds you), then he finds money for your film. After the film is released, the rights to it are distributed according to investment distribution.

You've had co-production experience with Ukraine (while working on the film *Pit No 8*); what problems did you face?

The thing is that you differ from Europe, as officially you have only one source of state financing – Derzhkino (the State Film Agency) at the Ministry of Culture. If a producer fails to agree with the officials, he has nowhere else to go to. In addition to that, if the system is not transparent, so things become very complicated.

In Estonia, for example, we have three sources which finance films at government expense: the former Film Fund, which this year became an In-

DOCU/CLASS
23.03 / 'Kinopanorama' /
The Small Hall / 14:00

MEETING
26.03 / Cinema House /
Blue Sitting Room / 18:00

stitute; the Ministry of Culture, which allocates money for co-productions or children's films; and the independent Culture Capital fund. None of them demand the rights to your product, while your Derzhkino, as far as I know, becomes the owner of any film it gives money to. This situation is absolutely unacceptable in Europe. Because if the Ministry of Culture owns the rights to a film, it has absolute control over it, and I as the producer have no right even to sign a co-production agreement, in which the rights are given to Derzhkino. For me, this automatically closes the door to other funds. I think it is this factor that prevents your entering Eurimages – another European fund where your filmmakers could get money for their films.

You were talking about distribution – in principle, what are the distribution channels for documentary films? It is rare that such films reach the big screen.

I would say that documentary filmmaking is now on the rise: different Internet platforms are developing fast, and the number of documentary film showings in cinemas is also rising rapidly. But if you are making a documentary for film theaters, you need to realize that the requirements are very different, as your film will have to compete with feature films.

There are many documentary films in the world that have had successful cinema runs. For example, in USA, there is a distribution network which releases documentary films in certain cinemas which cultivate their own viewers.

In Estonia cinemas also show documentaries. *Pit No 8* was shown

there. Every month documentaries are shown at our Arts Museum – viewers know about it and they are interested. Besides, our television has developed under the influence of Finnish television, where there is traditionally great respect for documentary films.

One more channel for distribution is film festivals, which also have their own audiences and keep involving new people. Your film festival has also probably increased its audience in 10 years. Another thing is that for such a big country as yours, one film festival is not enough.

In your opinion, what has led to the current rise in popularity for documentary films?

For a long period of time people have lived within the boundaries of their cities, or even countries, and could not perceive the world as a whole. Today, in the era of Internet and blurring boundaries, people feel that they are involved not only in local issues, but they also see the world in a more holistic way, and so they want to know more about it. Documentaries give them this opportunity.

Are you talking about a kind of the Age of Enlightenment reloaded?

Absolutely. These are the new stages of human history. People's interest will keep growing, as nowadays young people know far more about the world than we did at their age. People start understanding the world better. And documentaries help bring that about: it is their ultimate task – to show people places they haven't visited, but want to find out about.

Interview by Darya Badyor

Tue Steen Müller: «Муха на стіні мертва»

Всесвітньо відомий експерт-консультант у галузі документального кіно Tue Steen Müller протягом 20 років працював у Данській кіноакадемії прес-секретарем, дистриб'ютором, менеджером фестивальної діяльності, політехнологом і кіно-консультантом директорів різних організацій. Він був першим керівником Європейської мережі документального кіно, відбирав роботи і працював консультантом на таких фестивалях, як DOCSBarcelona, Magnificent7 та DOK Leipzig. Tue Steen Müller навчатиме учасників майстер-класу Docudays UA, як найкраще подавати їхні фільми на фестивалі документального кіно.

2009 року ви проголосили Золоту еру документального кіно. Вона все ще триває? Чому ви так вважаєте?

Дійсно, це і є Золота ера. Звісно, різним країнам та регіонам притаманні певні особливості. Я буду трохи «націоналістом» і говоритиму про свою маленьку країну, Данію. У нас завжди існувала культура документалістики, що означає потужну систему державної підтримки через Інститут кіно, не залежний від політичного впливу. У нас є сильна школа кіно, система розповсюдження поза кінотеатрами, зокрема через бібліотеки, а також фестиваль CPH:DOX, який залучає понад 50 тисяч глядачів. Фестиваль молодий, але він уже зробив свій внесок у формування думки про те, що документалістика є непересічною формою мистецтва і так само, як ігрове кіно, може бути цікавою. Люди хочуть платити за перегляд таких фільмів у кінотеатрах. Дуже важливим для документального кіно на сьогодні є розширення мови документалістики. Режисери створюють певні гібридні форми: беруть дещо з ігрового кіно, змішують способи вираження. Зважають на думати по-новому, дивують. Глядач таке любить.

Як ви вважаєте, чому саме зараз документальне кіно стає дедалі популярнішим?

Є така річ, як утома від телебачення. Починаючи свої семінари, я часто запитую молодих людей: хто з вас щодня дивиться телевизор? Майже ніхто. Щотижня – кілька рук. Хто з вас переглядає документальні чи художні фільми або новини в інтернеті? – усі...

Телебачення – це чудовий візуальний посередник, який міг би бути ідеальним для передачі людям інформації та мистецьких переживань. Однак, на жаль, телебачення сьогодні перетворилося на чисту розвагу, іноді з краплями інфотейменту; натомість хороше документальне кіно показують або пізно вночі, або не показують взагалі. Якщо таке кіно є бодай трохи спірним або чимось вирізняється з-поміж загальної маси, воно не має жодних шансів. Отже, молоді люди, які хочуть дивитися щось відмінне від загального потоку, йдуть в інтернет у пошуках якісних фільмів.

Втім, найважливіше те, що режисери, які мають що сказати, обирають саме документальний жанр, адже відстань від серця до дії тут дуже коротка. Сьогодні можна реалізувати давні амбіції «нової хвилі» – «камера, як перо».

Коли відстань «від серця до дії» така коротка, то де межа, яку не повинен переступати режисер, щоб не стати учасником подій? Особливо якщо нині камера є майже продовженням твоєї руки: витягнув із кишені смартфон – й одразу ж знімаєш кіно.

У багатьох фільмах режисер насправді є їхньою частиною або, як ви кажете, учасником подій. Я не маю нічого проти того, щоб бачити або чути режисера в документальній стрічці. Муха на стіні

мертва, ви завжди впливатимете на історію. З іншого боку, документальне кіно як споглядання все ж є основою. Але якщо ви стежите за кимось або чимось, то заздалегідь входите до них у довіру – на це потрібні тижні або місяці просто перебування поряд, без зйомок. Просто витягти з кишені смартфон і почати знімати – це несерйозно.

Які стратегії ви можете запропонувати для сучасного розповсюдження та промоції документального кіно? Чи допомагає інтернет популяризувати цей вид кіномистецтва?

Я сам активний споживач кіномистецтва і свідок трансформації носіїв з відеокасет до DVD-дисків, а відтак і до онлайн-дистрибуції, і гадаю, що це чудово. Якщо хочу переглянути певний фільм, то прошу продюсера або режисера дати мені посилання (гарязд, я обертаюся в професійних колах) – Vimeo відмінний інструмент – і дивлюся стрічку на домашньому комп'ютері. Для людей, що не працюють у цій сфері – VOD (відео на замовлення) є чудовим інструментом, який, на мою думку, розвиватиметься в наступні декілька років. Здешевів доступ, як це зробив прекрасний DocAlliance. Багато компаній-виробників пропонують потокову трансляцію документального кіно, а для тих із нас, хто любить книжки (!), звісно ж, чудово мати DVD в коробці. Отже, моя відповідь – ТАК, вся справа в доступності. Памятайте, що колись сказав Роберт Флаєрти: «Коли переглянути фільм буде так само легко, як узяти книгу з полиці, ми знатимемо, що перемогли». Цей день уже настав, тепер нам потрібна краща організація.

Що б ви порадили молодим режисерам, які хочуть надіслати свої фільми на фестивалі? Які основні вимоги до подачі робіт? Чи існують якісь особливі моменти, не вказані в офіційних правилах?

Протягом останніх десяти років фестивалі з'являлися як гри-

би після дощу, що підтверджує популярність документального кіно. Є країни, що не мають державних установ, які б займалися поданням фільмів на фестивалі (наприклад, країни Північної Європи та Балтії), там кінорежисери повинні робити це власноруч, що, здається, стосується й України. Тут моя порада проста: перегляньте опис фестивалю та каталоги за попередні роки, подумайте, чи вписується ваш фільм за тематикою, зателефонуйте організаторам і перевірте ситуацію, розказавши їм, про що ваша стрічка, або, якщо ви вже маєте дистриб'ютора чи агента з продажу, нехай вони роблять цю роботу. Хороший фільм завжди знайде своє місце. Але маркетинг все одно важливіший. Створіть сторінку для свого фільму на фейсбуці та веб-сайт із трейлером. Конкуренція потужна, тому якщо хтось може порекомендувати ваш фільм, скористайтеся цим.

Чи впливають нові способи виробництва фільмів на ідеї режисерів та суть фільмів? Як змінюється документалістика з технічним прогресом?

Зараз створювати фільми стало набагато легше і дешевше з новим обладнанням для освітлення та монтажу. Також набагато простіше показати стрічку в кінотеатрі завдяки цифровим форматам і відповідній якості зображення й звуку. Отже, йдіть і знімайте, не сидіть і не чекайте грошей на зйомки, якщо хочете сказати щось важливе! Річард Лікок, легенда документального кіно, говорив, що не заробив ані копійки на створенні фільмів: він заробляв собі на шматок хліба вчителюванням. Технічний прогрес дає нам свободу. Можна знімати набагато більше, ніж коли ми працювали з плівкою, але пам'ятайте, що змога знімати багато не гарантує того, що ви зробите гарний фільм. Вам усе ще потрібно створити його в своїй голові перед тим, як почати знімати.

Розмову вела Дар'я Бадьор

Tue Steen Müller: “The fly on the wall is dead”

Tue Steen Müller, is a world-renowned expert and consultant in the field of documentaries, and worked for over 20 years at the Danish Film Board as press secretary, distributor, festival manager, film consultant and promoter for various directors of the organizations. He was the first director of the European Documentary Network. He has selected films and consulted for festivals such as DOCSBarcelona, Magnificent7, and DOK Leipzig. Tue Steen Müller will teach the participants of Docudays UA Workshop the best ways to submit their films to documentary film festivals.

In 2009 you declared that this is a Golden Age in documentary. Is it still going on? Why?

Indeed, it is a Golden Age. Of course, with differences from one country to the other, one region to the other. Let me be a bit 'national' and talk about my own small country Denmark, that has always had a documentary culture, meaning a good public support system via the Film Institute that is independent of political influence; there is a good film school, a strong non-theatrical distribution system through libraries, and now also a film festival CPH:DOX that attracts an audience of more than 50,000. The festival is still young but has helped to create a general public opinion that documentary is an interesting art form that – just like fiction films – can be entertaining. And you would like to pay to watch it in a cinema. It is crucial for the genre today that the language of documentary has widened, that directors are diving into hybrid forms, they take from fiction, mix ways of expression. Dare to think new, dare to surprise. That is appealing for the audience.

Why is documentary cinema becoming more popular today, in your opinion?

Another element is the fatigue around television. When I do workshops with young people, I very often start by asking the question: How many of you watch television every day? Almost none. Every week, some hands come up. How many of you go online to watch documentaries or films or news? – everybody.

The wonderful visual medium of television, which could have been perfect for bringing information and artistic experience, is today pure entertainment, sometimes infotainment, and good documentaries are broadcast late night or not at all. If they are just a bit controversial or a bit out-of-mainstream, they don't have a chance at all. Therefore the young audience which wants to watch something different goes online to find quality.

Most importantly, however, is that the directors who have something to say to us choose the documentary where the distance from heart to hand is very short. It is possible to live up to the old *nouvelle vague* ambition today, 'camera comme stylo'.

If the distance 'from heart to hand' is so short, where is the line that director can't cross without becoming a participant in the events he is filming? Especially when the camera is almost a part of your hand today? You can just get your smartphone out of the pocket and start making a movie in a moment.

Well, in many films the director is actually a part of, or as you say, a participant, in the story. I have no problems in seeing or hearing the director in a documentary. The fly on the wall is dead, you will always influence the narrative. On the other hand, the observational documentary is still the basis. But if you go and observe something or someone, you have to have gained their confidence beforehand, and that takes weeks or months of just being there without shooting. Smartphone out of your pocket and then start shooting... that's not serious.

What strategies can you propose for distributing and promoting documentaries today? Does internet distribution help to popularize this cinema?

As a big consumer myself, I have followed the transition from VHS cassettes to DVDs to online distribution and I think it is great. If I – OK, I am in the profession – want to watch a film, I ask the producer or director to give me a link – Vimeo is a perfect tool – and I watch the film on my computer at home. And for non-professionals, VOD (video on demand) is a good tool, I think it will develop in the coming years. Make it cheap like the excellent DocAlliance. Many production companies offer streaming of films, and of course – for those of us who like books (!) – it is nice to acquire DVD boxes. So the answer is YES, it is about availability and access, and remember what Robert Flaherty said way back: 'We will have when it is quite as easy to watch a film as to get hold of a book.' That day has arrived, we need a better organization.

What can you advise to young film directors who are trying to send their films to film festivals? What are the main conditions for applying to a film festival? Are there any special details that are not mentioned in official regulations?

Festivals have been growing like mushrooms over the last ten years, which is proof that documentaries are popular. In countries where there is no public institution to take care of sending films to festivals (as in the Nordic and Baltic countries) and where the filmmakers therefore have to do the work by themselves – I guess this is the case in Ukraine – my advice is simple: Look at the festival's profile and catalogues from previous years, see if your film thematically kind of fits in, give the festival a call and test them, saying what your film is about; or, if you already have a distributor or sales agent, let them do the work. A good film will always find its place. But marketing is important; make a Facebook page for your film and a website with a trailer. The competition is strong, and if you can have someone to recommend your film... take that road as well.

Are the new means of film production influencing directors' ideas and the films' substance? How is documentary changing with technological progress?

It is much easier and cheaper to make films today with the light equipment for camera and editing. And it is much easier to get your film shown in a cinema with digital formats and reasonable picture and sound quality. So go and make the film, don't just sit and wait for production funding to arrive if you have something important to say! Richard Leacock, the documentary legend, said that he never earned anything on making films, he was a teacher and that gave him bread and butter. The technical development has given more freedom, you can shoot much more than when you worked with film stock – but remember that shooting a lot does not necessarily mean that you make a good film. It still has to be created in your head before you start shooting.

Interview by Darya Badyor

Аудрюс Стоніс: «Я прагну знімати людей, не залежних від системи»

Аудрюса Стоніса можна назвати одним із найбільш привілейованих литовських кінорежисерів. Його «Земля сліпих» стала найкращим фільмом 1992 року і здобула «Фелікса» – нагороду Європейської кіноакадемії. Протягом останніх двадцяти років Аудрюс Стоніс як незалежний кінорежисер і продюсер створив 20 фільмів. Кожна стрічка робить свій унікальний внесок у формування своєї кінемови режисера й віддзеркалює його поетичне бачення дійсності. На Docudays UA Аудрюс Стоніс не тільки оцінюватиме фільми конкурсної програми, а й презентує власну ретроспективу й проведе майстер-клас.

Одна / Alone

Взагалі-то я не хотів бути режисером. Мої батьки – актори, тож усе моє дитинство минуло в театрі, де я себе й бачив. Однак не так сталося, як гадалось: коли я вступав, акторського курсу не було, тож потрапив на курс телевізійної режисури з надією, що колись усе-таки переведусь на акторський. І тоді ж я зустрів свого вчителя Генріка Шаблявічюса – видатного литовського документаліста. Мені стало одразу зрозуміло, що я не хочу ані акторства, ані ігрового кіно взагалі. Я проводив ночі в монтажній, монтуючи чужий матеріал, шматочки фільмів інших режисерів, дивувався, як можна розповідати свою історію чужими кадрами. Це і стало основою всього того, що я роблю зараз.

Подекуди ігрове кіно є документом часу. І навпаки – є таке документальне кіно, яке складно назвати документом. Мені б хотілось винайти щось інше, скажімо, кіно реальності. В ігровому кіно я створюю світ із себе, а в документальному – просто дивлюся на світ і сприймаю те, що йде від реальності. Моя фантазія має межі, а ось світ навколо, здається, безмежний. Це і є смисл документалістики – весь час дивуватись, від-

кривати те, що поруч, але водночас і те, що приховане.

Я дуже відкритий для впливів, на мене впливає безліч речей, усе, що бачу і що відчуваю. І все це перетворюю на своє внутрішнє. Фільми Андрея Тарковського для мене вже не просто фільми, це частина мене. Або ж фільми Бели Тарра. Мистецтво, музика і книги, які я читаю, змінюють мене, моє сприйняття світу, а заразом і мій стиль. Кожен режисер – це лінза, що переломлює зображення, адже ми не є камерами спостереження, які чіпляють на заправках. У всьому, що бачимо, ми віддзеркалюємо себе. Дуже багато залежить від того, в якому ми стані. Свої старі фільми я вже не зміг би зробити так, як зробив, бо я вже інший.

Я завжди прагнув знімати людей, не залежних від системи, мені вони більш цікаві. Чому в мене лише одні старці й діти? Саме тому, що вони поза системою, вони вміють знайти свій світ. Ось як сліпі чи бабуся в «Уку Укай», котра біжить, чи Рамін, який живе у своєму світі. Дивлячись на таких людей, я не відчуваю в них тісного зв'язку з цим світом. Мене в

них цікавить певна позачасовість. Як встояти проти змін, створити свій прихисток, свій світ? Мої персонажі не намагаються відійти від системи, уникнути її. Вони просто вміють жити поза нею. Діти перебувають у тому стані, коли вони ще не забули те безмежне, що існувало до їхнього народження. А старці йдуть у вічність, і вони це добре відчувають.

Моїх персонажів завжди оточують каструлі, відра і коти. Усе це – їхня історія. Це не простий стілець – на ньому сиділа тисяча людей. Коли я показую його, це помітно, тут не потрібні зайві слова. Можна розповісти історію певної людини словами, а можна каструлю, кружками або іншими речами, що її оточують. І суть кіно – не слова.

У кіно з реальністю, як із цуццям – потрібен час, щоб він одомашнився. Метод документального кіно – придивлятися. Дуже довго і ретельно. Ми з оператором перед зйомками багато гуляємо і розмовляємо часом навіть про те, що геть не стосується кіно.

Момент катарсису в мене виник, коли я знімав фінальну сцену в «Одній». Там була зграя птахів на острові, нічого особливого. Цей острівець розташований біля однієї з головних автострад у Литві, всі люди проїжджають повз нього, вони добре знають це місце. Ми підійшли туди з оператором, побачили цих птахів. А потім виставили камеру на 32 кадри на секунду, відкрили діафрагму трохи більше, ніж зазвичай, і птахи почали світитись. Я помітив це і дуже здивувався, адже камера здатна змінювати реальність, зі звичайного робити щось незвичайне. У кожному фільмі є такий випадковий момент, який дивує.

Коли знімав «Уку Укай», я збирався створити сатиру над людською дурістю, над усіма цими нікчемними спробами омолодити себе, стараннями залишитись вічно красивими і здоровими. Я збирався зробити злий фільм, та вже на початку зйомок збагнув, що теж страждаю від часу, від влади часу. Усі люди намагаються ввійти у вічність, втекти від старості в той чи інший спосіб. Тому цей фільм не став викривальним, таким, що

висміював би людську дурість. А радше став розмислом над тим, що таке людське тіло, і яке воно тендітне, як швидко марніє.

Старість, сліпота чи інвалідність – це не дефекти. Я часто собі думаю, що це навіть такий дар. Так, вони не мають очей, але вони бачать і відчувають, сприймають життя якись більш чуйно і цікаво, ніж ми, своїми очима. Старість узагалі цікава. Вона ж насправді звільняє від тіла. Пиха, гордість, пристрасті прив'язують нас до землі, а в старості це все щезає, натомість приходять якісь інші речі.

І погані, й хороші люди – занадто плагіати. Цікаві ті персонажі, котрі містять у собі все, зламані люди, які чогось у цьому житті не знаходять. Кожен мій герой, так би мовити, надламаний.

Мої фільми належать глядачам. І кожен із них дивиться їх по-своєму. Якби вони належали тільки мені, то я б нікому їх не показував, їздив би зі своїми фільмами і захищав кожну картину, виправляв би будь-яке неправильне трактування людьми моїх стрічок. Але все-таки кіно віддається глядачеві, і він має право робити з ним те, чого хоче і на що він готовий. Автор думає про останній кадр своєї картини.

Зображення завжди менш агресивні, аніж слова, зображення залишають більше свободи. Авжеж, слово можна інтерпретувати, але ці інтерпретації – вузькі. Коли ж я показую дерево, його можна пояснити як завгодно. Хтось думатиме, що це символ Литви, другий – людини, третій буде переконаний, що я говорю про природу. В «Уку Укай» є такі кадри – прохід через шкіру людини, панорама шкіри. Для мене це було красиво. Я думав, яка прекрасна людина, її тіло, її заглибини. І водночас цю панораму побачив мій друг, якому вже близько сімдесяти років. Він сказав, що людина мерзена і страшна з усім цим волоссям і зморшками. Лячно, коли тіло старіє. Однак саме це мені й подобається: одне зображення можна бачити по-різному. Слово вузьке в такому публіцистичному розумінні,

поетична ж завжди залишає простір. Поетична мова і в літературі, і в кіно – це мова дихання.

Більшу відповідальність я відчуваю перед своїми персонажами, аніж перед глядачами. Спілкуюсь з людьми, живу з ними, у багатьох випадках вони думають, що їхнє життя якось зміниться, але потім я їду далі й залишаю їх. Я бачу етичну проблему. Проте якби художники боялися ранили когось, вони б нічого не створювали.

В оцінюванні фільмів для мене найголовніше – скільки в документальному кіно чистого кіно, чи живе саме мистецтво кінематографії, бо, як на мене, нині воно в небезпеці, адже вливається в телебачення, в медіа. Я постійно шукаю кіно в кіно і радію, коли знаходжу. Мені не подобається, коли документальне кіно стає схожим на журналістське розслідування. Кіно – це насамперед зображення.

Люди здебільшого асоціюють документальне кіно з інформацією, з потоком інформації. Саме тому воно і надалі залишається фестивалістичним жанром. Їхній підхід хибний, через це документальне кіно не виправдовує їхніх надій. У цьому плані телебачення більш гнучке, набагато швидше. Документальне кіно незграбне, воно довго знімається, потім довго монтується, далі настає етап постпродукції. Якщо чекати від документалістики того ж, чого і від телебачення, то друге завжди матиме більший попит. Треба розуміти, що призначення документального кіно своєрідне, що воно ставить специфічні завдання – зрозуміти реальність, побачити її багатозаровість.

Я весь час намагаюсь втекти від Стоніса, кожен свою картину намагаюсь зробити інакше. Якщо ви подивитесь мої фільми один за одним, то помітите ці спроби. Я багато експериментував, знімав кіно балакучих голів, і кіно без слів, і кіно з безліччю слів, і кіно архівне. Зараз працюю над історичним кіно. Та мої фільми однаково схожі на мене. Однаково в них залишаюсь я.

Розмову вела Оксана Карпович

Audrius Stonys: “I wish to film people who are independent of the system”

Audrius Stonys may be called one of Lithuania's most renowned filmmakers. His *Earth of the Blind* was named best film of the year and won a Felix – the European Film Award. During the last twenty years, as an independent filmmaker and producer, Audrius Stonys has made 20 films. Each film is a unique contribution to a specific film language that the director is creating; each film mirrors his poetic perception of reality. At Docudays UA, Audrius Stonys will not only judge the competition's films, but will also present his own retrospective and will hold a workshop.

Actually, I didn't want to be a director. My parents were actors, and so I spent all my childhood at the theater, where I thought I belonged. However, it didn't happen as I planned: at the time I was entering the university, there was no acting course, so I got into a television directing course with a hope of transferring to an actors' course some day. At the same time I met my teacher Henrikas Šablevičius, an outstanding Lithuanian documentary maker. And it became clear at once that I didn't want to act, or to have anything to do with fiction films. I was spending nights in the cutting room – assembling other people's material, pieces of films by other directors, I was amazed at how it was possible to tell my story with other people's clips. This became the basis for everything that I do now.

Sometimes, feature films are a document of their time. And vice versa, there are documentaries that are hard to call a document. I would like to invent something different, let's say, reality films. In fiction films, I create a world from my imagination, while in documentaries I just observe the world and perceive what reality presents. My fantasy has its boundaries, while the world around me seems to be boundless. This is the essence of documentary filmmaking – be amazed all the time, open up things that are close to you, but at the same time hidden.

I am very open to different influences, I am influenced by everything

that I see and feel. All of it becomes a part of my inner world. Andrey Tarkovsky's films are not just films for me anymore, they are a part of me. Or the films of Béla Tarr. The art, music, books that I read – they all change me in some way, change how I see the world, and together with this, they change my style. Every director is a lens through which an image is refracted, because we are not just security cameras that are placed on gas stations. In everything that we see, we reflect ourselves. A lot depends on our state. I wouldn't be able to make my old films now the same way as I have, because I have changed.

I always wished to film people who are independent of the system, they are more interesting for me. Why do I film only old people and children? Exactly because they are outside the system, they know how to find their own world. Just like blind people, or that grandmother in *Uku Ukai*, who runs, or Ramin, who lives in a separate world. When I look at such people, I do not feel in them such a close connection with this world. They grasp my interest with a certain timelessness they have. How do you stand up against changes, create your own refuge, your own world? My characters do not try to stand apart from the system or avoid it. They just live outside of it. Children preserve that state, when they still remember the boundlessness that existed before they were born. And old people are headed towards eternity, and they feel it very well.

My characters are always surrounded with pots, buckets and cats. All of these things are part of their story. This is not just a chair – a thousand people sat on it. When I show it, it is obvious, and no other words are necessary. It is possible to tell a person's entire story with words, but you can also do it with a pot, a mug or other things that surround this person. The essence of films is not in words.

In film, you need to treat reality as a puppy, it needs time to become house-trained. The method of documentary film is observation. Very long and careful observation. Prior to filming, the cameraman and I take long walks and talk about different things, sometimes even about things not connected to film.

I had a moment of catharsis, when I was filming the final scene in *Alone*. There was a flock of birds on an islet, nothing special. This islet is located next to one of the main highways in Lithuania, all people pass it, everybody has seen this place many times. We went there with my cameraman, saw these birds. And then set the camera for 32 shots per second, opened the aperture a little bit more than usual, and these birds started glowing. I noticed that, and I was very surprised at how the camera can transform reality, making something unusual out of usual things. In every film there is such an occasional moment that surprises you.

When filming *Uku Ukai*, my original idea was to create a satire on people's stupidity, on all of these worthless attempts to make one younger, trying to stay forever beautiful and healthy. I was going to make an angry film. However, when I started filming, I understood that I too was a victim of the power of time. All people are trying to enter eternity, run away from old age, one way or another. That is why this film didn't become a denunciative one, the kind that would mock people's stupidity. Rather, it became a contemplation of what the human body is, how fragile it is, and how fast it fades away.

Old age, blindness or disability are not defects. I often think of them as a kind of a gift. True, these people may not have eyes, but they see and feel, perceive life through other channels, sometimes even more acute and interesting, than we do with our eyes. Old age is interesting altogether. In reality it only frees us from our body. Arrogance, pride, passion – they all tie us down; in old age, all of it disappears and other things come.

Both good and bad people are too shallow. The really interesting ones are those characters who have everything in them, broken people who cannot find something in this life. Each of my characters is broken in a certain sense.

My films belong to people. Everyone watches them in their own way. If they belonged to me only, I wouldn't show them to anyone, or I would travel with my films and would protect them, correcting any faulty understanding of my films among people. Yet the films are given to the audience, and they have the right to do with them what they want, what they are ready for. The author dies with the last shot of his film.

Images are always less aggressive than words; images leave more freedom. Indeed, words can be interpreted, but these interpretations are very limited. When I show a tree, it can be interpreted in any way. Some people will think that it is a symbol of Lithuania, others of a person, yet another that I am speaking about nature. In *Uku Ukai* there are such shots – going through a person's skin, the landscape of skin. For me it was charming. I thought how beautiful a human is – its body, its crevices. At the same time, this landscape was looked at by my friend, who was about 70 years old, and he said that a human was disgusting and scary with all its hairs and wrinkles, and how scary it was when the body aged. But this is exactly what I like – that the same image can be seen differently. Words are narrow in such an artistic understanding, while poetry always leaves a space. Poetic language, both in literature and in

films, is the language of their breath.

I feel more responsible to my characters than to my audience. I communicate with my characters, live with them; in many cases they think that their life will change in some way, but then I move on and leave them. I see this ethical problem. But if artists were afraid of hurting someone, they wouldn't create anything.

In evaluating films the main thing for me is how much pure film there is in a documentary, whether the art of cinema itself is alive in it, because, in my opinion, today this art is in danger, it has been very much assimilated into television, the media. In films I am always looking for film, and it makes me very happy to find it. I dislike when documentary films become similar to investigative journalism. In the first place, films are imaging.

People mostly associate documentaries with information, with a stream of information. That is why it is still a festival genre. This approach is faulty; for this reason, documentaries do not meet their expectations. In this sense television is more flexible, it is faster. Documentary films are awkward, they take a long time to film, then they take a long time to assemble, then there is postproduction. If you expect the same things from documentaries as from television, then the latter will always be more popular. People need to understand that the aim of documentary films is very special and it poses certain requirements – to grasp reality and see its multiple layers.

I am trying to run away from Stonys all the time, I try to make each film different. If you watch my films one after another, you will notice these attempts. I've experimented a lot, I've shot films with talking heads, films with no words, films with a thousand words, archive films. Currently I'm working on historical films. And yet my films are still like me. I am still there, in them.

Interview by Oksana Karpovych

DOCU
DAYS
UA

Фонд розвитку демократії
посольства США в Україні

Виставка фотографій

АНДРІЯ
МАТРОСОВА
«НУЛЬОВІ»

*Південна Україна ранніх
2000-х років у фотографіях*

ANDRIY
MATROSOV
PHOTOGRAPHY

The Noughties

*Southern Ukraine of the early
2000s in photos*

24-28.03.13

Будинок кіно, 3-й поверх
вул. Саксаганського, 6

Cinema House, 3rd floor
vul. Saksahanskoho, 6